

Hind 24.90 krooni

HEA LAPS

JA TEMA SÕBRAD JA SUGULASED

10 2009

Postritel:

**Taevast sajab
lihapalle**

Emma Watson

**Rokikoolis
Johnnie Ray**

**Arvudest,
koertest ja
poistest**

**Triibu-Liine
sünnipäevapidu**

Üllatushiired!

**Ohoo –
AHHAA
Tallinnas!**

**Valgepõsk-
lagle**

**Pohlad ja
porgandriisikad**

www.healaps.ee

Rõõmsad oktoobritervitused kõigile sõpradele ja sugulastele!

Kuulutame nüüd välja juuli-augusti kaksiknumbri auhinnavõitjad. Nagu ikka, saavad **Tallinna, Harju-, Lääne-, Järva- ja Pärnumaa** lugejad oma auhinnad kätte **Kullo Lastegaleriist** (Kuninga 6, Tallinn, e-mail: galerii@kullo.ee, avatud teisipäevast laupäevani kella 10 – 18). Virumaa auhindu aitab meil jagada **Tammeri raamatupood Rakveres**. Lõuna-eeslaste auhinnad toimetatakse O. Lutsu nimelisse Keskraamatukogusse (**Tartu, Kompanii 3/5**). Kellel on muid soovide, neil palume toimetusse kirjutada, või meilida.

Barbinduse-Polly Pocketid

võitsid **PILLE-RIIN KULLA** Laevast, **ANETTE MOOTSE** Pärnumaalt, **TERESA JUksAAR** Tallinnast ja **BRIT KESKRA** Kohilast.

Lego-talongide loosimine

tõi suure legokarbi **ANDREAS ADUSONILE** Loot, väiksemad komplektid võitsid **KEVIN LAANEMÄGI** Saduküläst ja **MARK PENJAM** Tartust.

Laulupeoraamatud võitsid **KRISTINA OJA** Vokast ja **ELLINOR** Uuemõisast.

Ristsõna-CD saab **ANNI SIKK** Tallinnast.

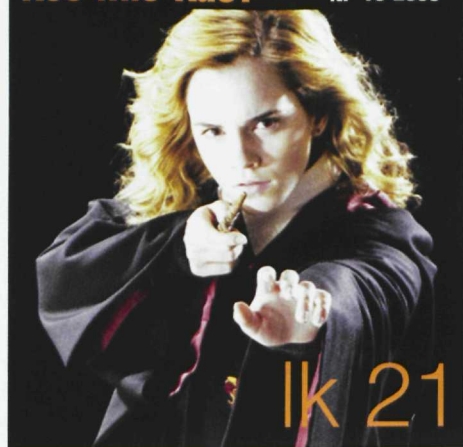
Suveriini-raamatud saavad **PILLE MARKOV** Pukast ja **DIANA-KATRY KORNIS** Mõisaküläst.

Frank Cottrell Boyce i raamatu „Miljonid“ võitis **KRISTINA OJA** Vokast.

Lembitu mõistatuse auhinnaraamatu saavad **KERTU LAAK** Kohilast ja **KRISTIINA VESKIMÄE** Paidest.

Kes-Mis-Kus?

Nr 10-2009

Kaaneplilt: Merit Nikopensius Märjamaa Kunstikoolist

- 3 Luulet: Janika Ojamäe, Kristel Blumenfeldt, Stevely Soomets, Leelo Tungal
- 4 Ohoo – AHHA keskus Tallinnas!
- 5 Pilte Triibu-Liine sünnipäevapeolt
- 6 Kullo Lastegalerii kunstnike silmaringid
- 7 Kolmest karust: Evelin Õunapuu, Jennifer Marisse Cohen
- 8 Tiit Kändler arvudest
- 10 Diana Rahuba värviline maailm
- 11 Kaarel Juurma ulmekas
- 12 Oktobriin. Lembitu mõistatus
- 13 Naeru-uss
- 14 Priit Parro lugemiselugu
- 15 Mustkunstnik Ande ja Aivar Minumets
- 16 Tiit Kändler koer poisi koerast
- 18 Uudised
- 19 Peep Veedla valgepõsk-laglest
- 21 Poster 1: Emma Watson
- 22 Poster 2: „Taevast sajab lihahalle“
- 25 Kirjalaps: Cätliin Uus, Ege-Elizabeth Kaldaru, Brita Uus, Hannamari Soidla
- 26 Pohlal ja porgandriisikad
- 27 Ilmar Trulli ristsõna
- 28 Järgehoidja
- 30 Osavnäpp: Lully Gustavsoni üllatushiired
- 31 Teatrinukud Lastemuuseumis
- 34 Barbindus: Scrabble
- 35 Reet Mängel-Juuse koomiks
- 36 Paetisme
- 37 Kinouudised
- 38 Mosaici koolimood
- 39 Irise näomaaling: peitusemäng
- 40 Sõber Veltzi rokokool: Johnnie Ray
- 42 Joonas Sildre koomiks
- 43 Sergei Belozjorovi sipelgamõistatus
- 44 Lego

Väljaandja: Mittetulundusühing „Hea Laps“
Harju 1, 10146 Tallinn Tel: 631 44 28
Hea.Laps@mail.ee

Tellimisinfo: Ajakirja saab tellida kõigist Eestimaa postkontoritest ja ka toimetuse kaudu meilitsi e-postiaadressil tellimine@healaps.ee

Trükk: Reusner

Ajakirja Hea Laps ilmub kord kuus

Toimetaja Leelo Tungal, leelo@healaps.ee

Levijuht Andrus Lauringson, andrus@healaps.ee

Kujundaja Vivika Kalt, vivika@healaps.ee

Ta on sügis

Kõik oli nii ilus,
kõik oli nii tore.
Kõik oli täis värve,
kõik käis nii kärmelt.

Tuli kuri, tuli külm,
viis kõik, mis eelnev tõi.
Kadus taevas, kadus maa,
ainult pori veel jäi.

Ta laostas ja möllas,
kõik hea ta viis.
Ta tappis ja ründas,
lilled kadusid nii.

Ta tuleb ja läheb,
käib kord aastas.
Ta kaotab suve
ja toob meile saasta.

Stevely Soomets
Olustvere Põhikoolist

Õpetajale mu tänu

Oma parimale õpetajale

Kuhu kadunud küll aeg?
On lennanud ta ära.
Vahel ette tuli vaev,
kuid nähtud on ka sära.

Ja õpetaja hea,
Teid ikka meeles pean.
Ning lahkudes nüüd siit,
mälestused kaasa viin.

Tagasi ma vaatan veel,
õpetajale mu tänu.
Ta meid aitas kooliteel
ja väärib sooj sõnu.
Õpetajale mu tänu...

Janika Ojamäe
Tabasalust

Kool

Need kivised seinad,
need kivised põrandad —
nad palju
mälestusi peidavad.
Rõõmsavärvilised pildid igal pool,
see ju ongi meie kool.

Siin õpetajad väga head
ja koolipere sõbralik.
Siit ainult häid mälestusi tean,
neid alati mees mees pean.

Kristel Blumenfeldt
Tavastu Gümnaasiumist

Sügismeeleolu

Nüüd sügisese tuuled
külmad ilmad toovad.
Rändlinnu sulgi
juba leidumas maas.
Nendele libiseb
puudelt lehekuld,
täis neid nüüd muld.
Vihmagi tibutab,
hommikuti udutab
ja suvekruisist laevas
jäänud mälestused vaid.

Ingrid Rohtla
Viluste Põhikoolist

Leelo Tungal

Selle aasta linnud

Pääsuke, kes suvel koorus munast
nüüd on juba lõunamaale läinud —
kuldset kaske, vahtralehte punast
tema oma silmaga ei näinud...
Varesel, kes alles maikuu koorus,
pole aimu ka oktoobrikuust,
kuid tal siin on kuldset kirev noorus,
koduks vahter — punane ja puust.

**Täname Kultuuriministeeriumi,
Kultuurkapitali ja Hasartmängumaksufondi.**

**Suur aitäh Haridus- ja Teadusministeeriumile,
kes tellis ajakirja 585-le koolile!**

Ohoo — AHHAA tegi pealinna pesa!

Teaduskeskus AHAA on juba aastaid tuttav eeskätt ülikoolilinna Tartu lastele – sealne keskus oma põnevate atraktsioonide ja 4D kinoga pakub lähedaid elamusi kindlasti ka lapsevanematele, sest kes ei tahaks tunda end kosmonaudina, käia kaevanduste salakäikudes ja teha tutvust robotiga.

Mitmesuguseid näitusi on ahaalased viinud teistesegi linnadesse, kuid 20. augustil, pärast Vabaduse väljaku taasavamist, said ka tallinlased päriks oma AHHAA keskuse. Esialgu ei anna seda veel Tartu teaduskeskusega võrrelda – eesotsas Tiitu Sillaga on tartlased teinud kodulinnas ikka väga kõva tööd. Kuid ega igav hakka ka neil, kes Vabaduse väljaku treppidest alla minnes pealinna AHHAAga tutvust teevad.

Tegu on nimelt interaktiivse näitusega – see tähendab, et keskus ei käida ringi giidi saatel, kes kaardikepiga ühe või teise eksponaadi poole osutab. Ei, siin pole keelatud igasuguseid imevidinaid ja kaadervärke näpuga katsuda – otse vastupidi: nupud, pedaalid ja käigukangid lausa kutsuvad külastajaid kätt (või jalga) külge panema.

Võid istuda näiteks Ferrarisse ja proovida vormeliraja läbimist, võid lasta sõbral mõõta, kui käbedasti suudad boksipeatuses vormelauto rehve vahetada. Mis viga tugitoolisportlasena vormeliässasid kritiseerida – nüüd on võimalik järele proovida, kuidas ise sõidurajal toime tuleksid.

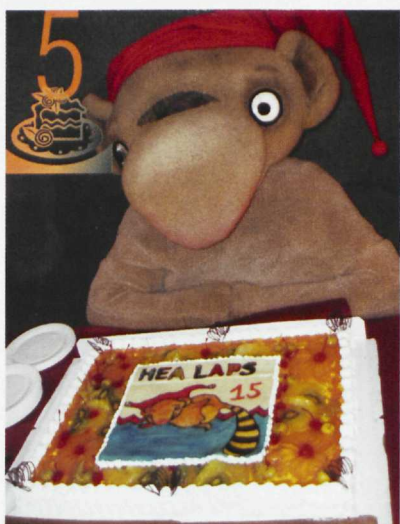
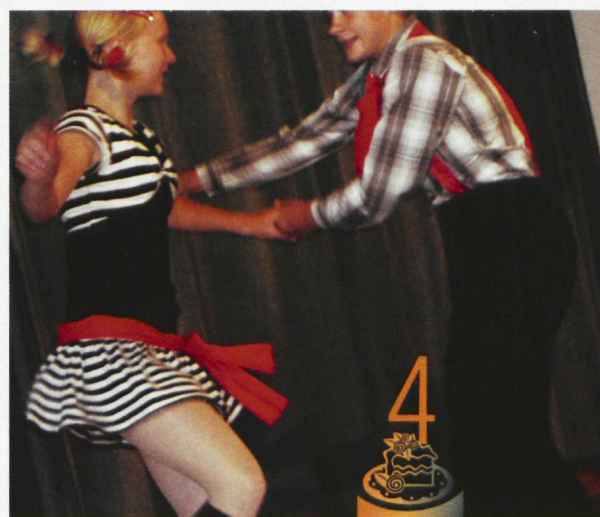
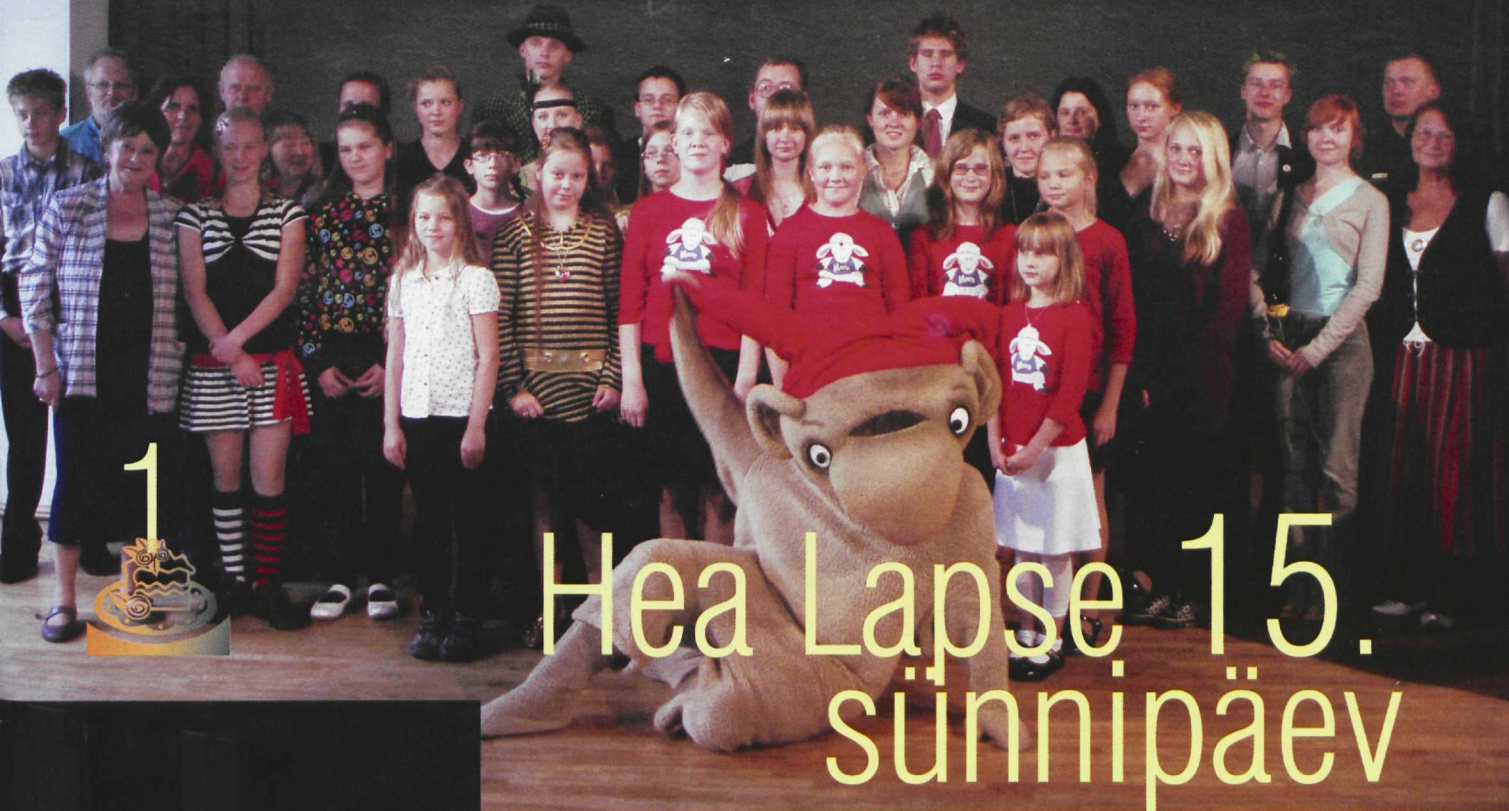
Ega meist keegi tegelikult tea, kui osavad, tähelepanelikud ja kiired me oleme. Ühel tüdrukul läks hing täis masina peale, mis ütles õige mitme katsetamiskorra järel, et reaktsiooni kiirust pole tal ollagi. Kodus ju muud ei kuulegi, et küll sina oled ikka kiire oma otsuseid muutma... Mis viga inimestega

asju ajada, ent kui masin viskab su ette ekraanile ringe, ruute ja pikaksvenitatud ristkülikuid, siis on ikka tükk tegemist, et momentaanselt õigele klahvile vajutada.

Veel saab AHHAA teaduskeskuses käia peeglite labüündis, proovida oma teadmisi vormelite ehitamise alal, mängida joonistatud vastastega tennist, teha ratastoolirallit ja veel palju muudki.

Suures liivakastis väidetakse olevat sama palju liivateri kui maakeral inimesi – 7 miljardit, – aga selleks, et neid kokku lugeda, pole külastajatel küll mahti. Liiva sekka olevat peidetud ka terve rida aardeid, kuid neid õnnestub leida vist vähestel. Küll aga võib liivas näha müttamas elusaid kullatükke – pisikesi poisse ja tüdrukuid, kes annavad ju oma pere jaoks päris aarete mõõdu välja kohe kindla peale! Võib-olla on neist mõne esimene sõna: AHHAA?

1. Enne tordisöömist mahtus enamjagu pidulistest pildile.
2. Publiku seast naerab poetess Adeele Rei Valtu koolist.
3. Roland Laos tuli peole otse "Meistri ja Margarita" proovist.
4. Moduse keevalisi tantsijaid oli raske fotoaparaadiga tabada.
5. Triibu-Liine valmistub tordijagamiseks.
6. Skaudid ja gaidid on nii Mustkunstnik Ande, Leelo Tungla kui ka Triibu-Liine head semud.

Kullo Lastegalerii kunstnike silmaringid

Õpetaja: Anneli Aguraiuja

KOLM KARU

(Virumaa laste luulevõistluselt)

Metsas oli karu maja,
elati seal nagu vaja.
Otid magada ihkasid
ja kiusamisi nad väiksid.

Alati seal paistis päike,
kuigi maja oli väike.
Söögitaos neil olid toolid,
tagakambri aga voodid.

Karudele meeldis süüa,
vahel veidi tantsu lüüa.
Tahtsid mõmmid laande minna,
läksid jalutama sinna.

Väike tüdruk marjul käis,
metsas põnev talle näis.
Märkas ta üht väikest maja,
piiluda oli sinna vaja.

Tüdruk kiirelt jalad pühkis,
uksest vapralt sisse rühkis.
Nägi kolme kaussi putru,
asus maitsema neid ruttu.

Ühes kausis puder paha,
tüdruk seda küll ei taha.
Teisest kausist puder meeldis,
kolmandast rohkem veelgi.

Proovis toolid istuda
ja kolmas hakkas meeldima.
Tool katki läks siis praks,
ja maha kukkus laps.

Nii paljud asjad ära proovis,
veel proovida jäid ainult voodid.
Väiksem voodi oli paras,
peagi tüdruk selles magas.

Siis, kui koju tulid karud,
lootsid maitsta toiduvaru,
tahtsid süüa kõhu täis –
toas asi kahtlane neil näis.

Kausikestest oli söödud,
kruusikestest oli joodud.
Kambri oli astunud
ja tool katki istunud.

Väikses voodis magas laps,
paistis töökas, tubli, krapas.
Karu nähes voodist kargas,
läbi akna välja tormas.

Kolm karu

Eripreemia eelmisel Steni muinasjutuvõistlusel

Elasid kord metsas kolm karu: karuisa, karuema ja väike Mõmmik.

Nende sõpradel olid arvutid, nii ostis karupere selle ka endale. Arvuti seisis kapil ja kogus tolmu.

Ühel päeval juhtus kummaline lugu. Karupere hakkas jalutama minema, kui järsku hüppas klaviatuuri vahelt välja väike mees ja ütles: „Mis te sinna metsa lähete? Parem tulge ikka arvutisse!“

Karuisa vastas: „Meile meeldib metsas jalutada.“

Karuema sõnas, et metsas saab marju korjata.

Väike Mõmmik kinnitas: „Mulle meeldib ilusat linnulaulu kuulata.“

„Tobedad karud, mis te sinna metsa ro-ni-te! Metsas pole midagi teha.“

Karuema vastas: „Meile meeldivad värvilised lehed, seemned ja kõik muu ilus loodus.“

„No on alles puupeat!“ ütles salapärane väike mees. „Ma võin teile näidata vihmametsi, imeilusaid seeni või džunglit.“

Mõmmik päris uurivalt: „Aga vulisevat jõge?“

„Aina hullemaks läheb, olete alles lollid! Võin näidata teile, mida hing ihaldab!“ kraaksus tundmatu.

Võõras üritas uuesti, ta palus maialt: „Tulge ikka arvutisse mängima, siin on palju huvitavam. Metsas ei saa mängida.“

Mõmmik vastas: „Me peame metsas piknikku ja teeme muudki vahvat.“

Karuisal sai isu otsa, ta võttis arvuti sülle ja viis poodi tagasi.

Sellest ajast peale elas karupere õnnelikult oma elupäevade lõpuni.

Kust me laps need arvud sai?

Tiit Kändler, teaduskirjanik

Jah, tõepoolest – mida tegid arvud siis, kui inimesi polnud olemas?

Meil on kümme numbrit. Need on 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9. Ja neist saab kokku panna mistahes arve. Kuid see, et kõik arvud pannakse kokku kümne numbriga, ei tule loodusest, vaid oli inimese otsustada. Sama hästi võiks kõik arvud kokku panna ainult kahe numbriga nagu 0 ja 1. Ja seda meie arvutid ka kogu aeg teevad. Ainult et lõpuks tõlgivad nad oma arvud ikkagi meie arvukeelde, kus arv kümme on kuningas. Küllap sai see kuningaks just seepärast, et inimesel on kümme sõrme ja kümme varvast. Nii oli sõrmede peal lihtsam arve liita ja lahutada.

Kuid ega siis inimesed kõigepealt ei hakanud liitma ja lahutama, korrutama ja jagama. Kõigepealt hakkasid inimesed võrdlema. Et üks loom on suurem kui teine. Ja et ühes karjas on rohkem kitsi kui teises. Praegu oskame öelda täpselt, kui mitu meetrit üks loom teisest suurem või kui mitu kilo raskem on. Ja kui mitu kitsi siis täpselt karjas on.

Võrdlemine ei ole ainult inimese võime. Võrdlemine on loomade jaoks väga tähtis oskus. Sest antiloobi jaoks on ju väga oluline teada, kas sind varitseb üks lõvi või õige mitu lõvi. Ega loomad muidugi arvuta, nii nagu meie. Nemat arvutavad omamoodi.

Loomade arutamisoskust on teadlased ka uurinud. Eriti nupukateks arvutajateks peetakse varest ja tema sugulasi hakki ning ronka. Selle kohta on ka üks ilus lugu. Kunagi saja aasta eest või rohkem elas ühe saksa mõisniku aias olevas tornis vares. Vares kippus kangesti kraaksuma ja häiris nõnda suure saksa hommikust und. Siis käskis saks oma jahimehel vares maha lasta. Jahimees läks, püss seljas, torni, et käsk täita. Kuid vares lendas selle peale kähku minema. Siis otsustas jahimees varest üle kavaldada. Ta võttis sõbra kaasa ja nad läksid torni kahekesi. Vares lendas minema. Siis läks sõber tornist ära, nii et vares näeks. Kuid vares tagasi ei lennanud. Ta sai aru, et tornist läks välja vähem inimesi, kui sisse oli tulnud. Nüüd võttis jahimees kaasa kaks sõpra. Läksid koos torni, ja sõbrad jälle välja. Kuid vares torni tagasi ei tulnud, sest sai aru, et üks mees on seal ees. Siis võttis jahimees kaasa kolm sõpra. Läksid koos torni ja varsti tulid kolm meest tornist välja. Nüüd läks varesel lugemine sassi ja ta lendas torni tagasi. Nii et see vares oskas lugeda kolmeni, neli oli juba liig. Ja siit näeme ka, et vahel on arvude mitte tundmine elule lausa ohtlik.

Sellepärast ongi nii, et looduses oskavad kõik loomad ja linnud ja isegi mutukad arvutada. Ainult nad ei tee seda arvudega, vaid kuidagi teisiti. Nii oskab vares eristada sellist terade hunnikut, kus on viis tera, hunnikule, kus on ainult neli tera. See on ju arvutamine, ainult et ilma arvudeta.

Nii et ka loodus arvutab. Kuigi arvud on ikka välja mõelnud inimene. Ja kui ta need juba välja mõtles, siis sai üsna varsti aru, et arvude maailm hakkab talle käima üle jõu. Sest kõige

Harri Jõgis Kullo Galeriist

Kust tulevad lapsed, see on teada üsna täpselt. Kui mitte ema kõhust, siis kured toovad. Kust tulevad kured, seegi pole saladus. Eks ikka lõunamaalt. Ja vihm tuleb taevast ning tuul tuleb kord siit, kord seal. Me saame öelda, et meil on vähe või palju lapsi, ja see ei ütle palju. Kuid me saame ka öelda, et meil on klassis 28 last ja see ütleb täpselt, kui palju neid on. Kui just keegi poppi ei viska. Niisamuti saavad linnuteadlased kokku lugeda suveks üle Eesti põhja poole rändavate lindude parved ja lindude arvu parvedes. Ning siis öelda, kas neid on tänava rohkem või vähem kui mullu. Vihma ja tuulegi kohta on olemas arvud, millega neid kirjeldada. Ilmateadlased mõõdavad eriliste topsikutega, kui palju vihma on päevas sadanud. Ja nad mõõdavad ka seda, kui kiiresti tuul puhub. Kuid nad siiski ei hakka üle lugema vihmapiiskade arvu, mis hommikul maha langes. Või siis tuule poolt puukstelt rebitud lehtede arvu.

Kust aga tulevad need arvud, mida me iga päev vajame, kui ka seda tähele ei pane, ja mida teadlased eriti armastavad? Kust tuleb see arv kümme, kui ema laseb meil poest kümme muna tuua? Või see arv 12, mis on meie maja küljes sildil, või see arv 45, mis on korteri ukse küljes? Kas kunagi oli ka aeg, millal arve polnudki olemas? Kunagi oli ju aeg, mil inimesi ei olnud üldse olemas.

Kuid see, et kõik arvud pannakse kokku kümne numbriga, ei tule loodusest, vaid oli inimese otsustada.

suuremat arvu polegi olemas. Kõige väiksem arv on 0. See ei tähistagi midagi, mis olemas on. Kui ütleme, et metsas kasvab null puud, siis tähendab see, et metsa polegi olemas. Isegi nii targad inimesed, nagu olid seda antiiksed kreeklased, kes olid väga head teadlased, ei saanud aru, milleks on vaja tähistada arvuga seda, mida poel olemas. Ja nad ei kasutanudki nulli. Nulli mõtlesid hoopis välja iidsetel aegadel Indias elanud rahvad. Nad taipasid, et kui null võtta appi, siis saab suuri arve väga lihtsalt üles kirjutada. Nii saab kümme sõrme üles kirjutada ühe ja nulliga nagu 10. Ja kümnel inimesel on kokku kümme korda kümme sõrme ehk sada sõrme, mida saab lihtsalt üles kirjutada arvuga 100. Ja aina edasi. Panema aga ühe nulli otsa, siis saame kümme korda suurema arvu. Me võime neid nulle muudkui juurde panna, ja lõppu ei tule kunagi. Nii et meil on selline kummaline arvude maailm, kus see number null, mis tähendab mittemiskit, võib teiste numbrite sabasse sattudes arve ühe suurendada.

Kui meil on kaks arvu, siis saame need omavahel kokku liita ja saame veel suurema arvu. Kui meil on kaks suurt arvu, siis saame need omavahel kokku liita, ja saame veel suurema arvu. Ning nõnda edasi. Arvudel ei ole lõppu. Matemaatik ütleb, et arvude hulk on lõpmatu.

Arvude hulk on lõpmatu, kuid maailmas ei ole asju mitte lõputult. Aias võib õunu olla küll palju, kuid meil on ju hea tahtmise korral võimalik neid kokku lugeda ja ükskord jõuame viimase õunani. Ja kui kõik Maal kasvavad õunad kokku lugeda, tuleb see arv küll väga suur, aga ikka jõuame lõpuks viimase õunani välja. Kuid me saame ette kujutada, et maailmas on veel üks õun lisaks. Ehkki seda tegelikult ei ole.

Nõnda on arvude maailm suures osas meie peades.

Need arvud, millest me praegu mõtleme ja räägime, kannavad kõik nime täisarvud. Täisarvudega saab kokku lugeda seda, mida me enda ümber näeme. Inimesi on ikka kas kaks või kakskümmend või kakssada, ei ole kunagi nii, et inimesi oleks kaks ja pool inimest. Aga kuidas on lugu õuntega? Kui rästas on puu otsas õuna küljest osa ära söönud, siis ei ole meil ju terve õun, vaid pool õuna. Õuna saame pooleks teha ka noaga. Või siis hoopis lõigata sellest kolm, neli, viis või veelgi rohkem tükke. Kuidas neid õunatükke arvude keeles nimetada? Selle jaoks on inimene välja mõelnud sellised kavalad arvud, mis kannavad nime murdarvud. Murdarvud on pool ja kolmandik ja neljandik ja viiendik, mis täistavad siis õuna puhul seda lõiku, mis on õunast pool või üks osa kolmest või neljast või viiest võrdsest tükist.

Tõmbame paberile joone ja teeme sellele iga võrdse vahemaa tagant ühe kriipsu. Ja kirjutame iga kriipsu kohale nüüd ühe täisarvu. Esimese kohale nulli, siis teisele 1, edasi 2, 3, 4, ja muudkui aga edasi suuremate poole. Siis saame sellise asja, mida matemaatikud nimetavad arvtelg. Arvtelg on selline joon, kuhu märgitakse iga portsu maa tagant üks täisarv.

Tundub olevat lihtne, eks ole. Kuid see lihtne asi, see arvtelg, on tegelikult üks tähtsamaid tegelasi matemaatikas. See ulatub ju tegelikult meie toast välja, tänavast edasi, Eestis veel kaugemale ja nii edasi ja nii edasi kuni Kuu ja Päikeseni välja ja veel edasi kuni lõpmatuseni.

Kuid selleks, et uurida arvude maailma, ei pea matemaatik reisima lõpmatusse. Tema saab lõpmatuse kätte lihtsamalt. Ja nõnda, et uurib, kui palju murdarve siis nulli ja ühe vahele saab panna. Tuleb välja, et neidki on lõputu hulk. Iga kahe

murdarvu vahele saab alati panna veel ühe murdarvu, mis on esimesest suurem, aga teisest pisem.

Arvude maailm on aga veelgi keerulisem, sest on selliseid arve, mis ei olegi täisarvud ega ka murdarvud. Neid ei saagi täpselt üles kirjutada, aga need on ometi olemas.

Meie oleme siiani rääkinud sellistest arvudest, millega saab mõõta, kui palju on meil kotis õunu või kui kaugel on vanaema maja. Kuid on veel sellised arvud, mis kirjeldavad seda, kui meil on millestki puudu. Kui teil oli näiteks kotis kaks õuna, aga te lubasite oma sõbrale anda kolm õuna, siis saate ju talle anda vaid kaks õuna. Kuid üks õun jääb võlgu. Selle kohta ütlebki matemaatika, et sul on nüüd miinus üks õun. See tähendab, et kui saad ühe õuna juurde, siis pead ju selle ära andma, ja järele jääb null õuna ehk mitte ühtegi õuna.

See miinusarvude ehk negatiivsete arvude telg ulatub samuti edasi lõputult, ainult et teisele poole kui tavaliste ehk positiivsete arvude telg.

Nii et arvude liitmine ja lahutamine, korrutamine ja jagamine – ühesõnaga ükskordühe pähetuupimine – on keeruline asi küll, kuid arvude maailm on keerulisem veel. Nii keeruline, et ka kõige targemad matemaatikud ei ole sellest veel lõpuni aru saanud. Ja ega vist ei saagi, sest see maailm on ju lõputu.

Võibolla sellepärast on inimene vahel püüdnud näidata, et ega need arvud nii keerulised ei olegi, ja püüdnud tõestada, et isegi loomad oskavad arvutada.

Nii näidati kunagi saja aasta eest ühes Saksa tsirkuses üht Targa Hansu nimelist hobust, kes oskas arvutada.

Hansu käest võis vabalt küsida, kui palju on 27 pluss 16 või koguni, et milliste arvudega saab jagada arvu 28. Hans võis isegi öelda ära õige kellaaja ja koguni vastata küsimustele Euroopa poliitikast.

Matemaatilistele ülesannetele vastas Tark Hans oma kabjahoopidega vastu maad, teistele küsimustele vastas kas "jah" või "ei", noogutades või raputades oma pead. Hansu omanik, oli eakas kooliõpetaja, kes oli Hansu kannatlikult õpetanud ja autasustas teda õige vastuse puhul mitte hindega „viis“, vaid suhkrutükikesega.

Tark Hans sai lõpuks nii kuulsaks, et temaga hakkas tegelema Preisi Teaduste Akadeemia.

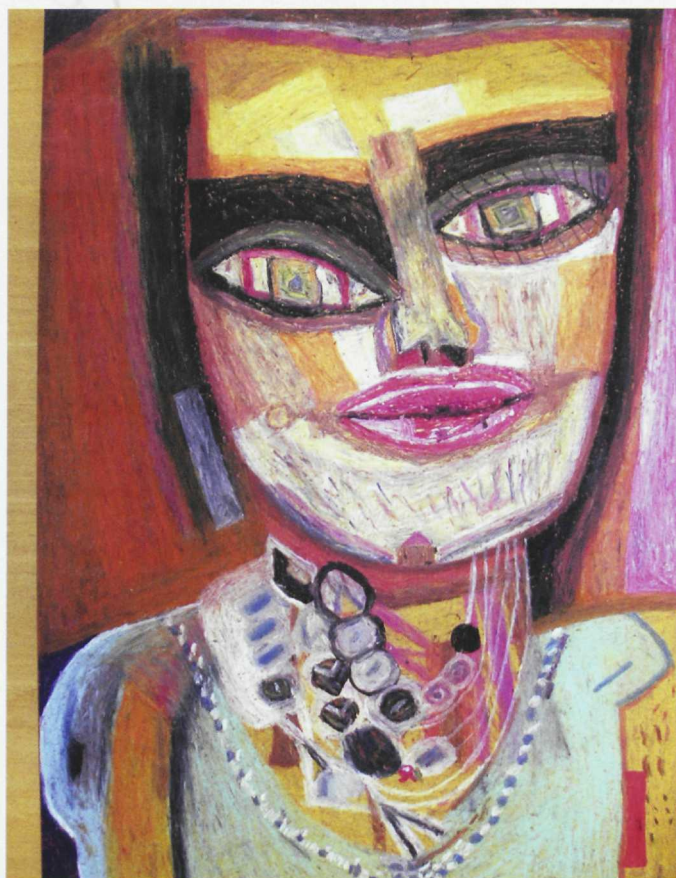
Läks aega palju või vähe, kuid lõpuks jõudsid teadlased järeldusele – Hans on tõesti imeline hobu. Selgus, et hobune ei suutnud ühelegi küsimusele õigesti vastata, kui temaga ühes ruumis ei olnud koos ühtegi inimest, kes õiget vastust teadis.

Inimesed andsid iseenda teadmata Hansule märku, kui õige vastus oli käes. Kui Hans oma kabjaga vastu maad koputas, jälgisid inimesed teda pingsalt. Ja kui löökide arv jõudis õige arvuni, siis nad kas noogutasid peaga kaasa või kummardasid end pingsalt ettepoole.

Sest inimesed, kes teadsid vastust ette, soovisid, et Hans õige vastuseni jõuaks. Ning reetsid oma käitumisega õige hetke, mil vastus käes.

Nii et Hans oskas arvutada küll, aga mitte arvudega, vaid teiste mõtteid välja rehkendada.

Hobused elavad karjas ja nad oskavad märgata pisemaidki vihjeid teiste hobuste käitumises. Hans oli selles osas geenius. Kui sul on vähegi visadust, küll siis suudaksid ka oma koera arvutama õpetada. Kuid matemaatika ülesandeid, millele sa ise vastust ei tea, ei suudaks ta ometi lahendada.

Diana Rahuba värviline maailm

Kevadel oli meie ajakirjas juttu noortekeskusest Juks, kus õpivad ja tegelevad mitmesuguste huvialadega sellised noored inimesed, kes haiguse tõttu tavakoolides ja huviringides käia ei saaks. Igaihes meist on peidus mõni anne, mis tänu headele õpetajatele võib imeliselt õitsele puhkeda.

Siin näete Diana Rahuba pastellmaale. Diana on Juksiga seotud juba üle kümne aasta ning töötab praegu Juksi Töökeskuse siidimaali töötoas. Nagu ütleb Juksi kunstikoordinaator Anneli Säre, on tegu äärmiselt huvitava kunstnikuga, kelle töid on eksponeeritud Kullo Galeriis, Pirta Sotsiaalkeskuses ja ka Soomes Keräväl Alli Galeriis.

Aastal 47797

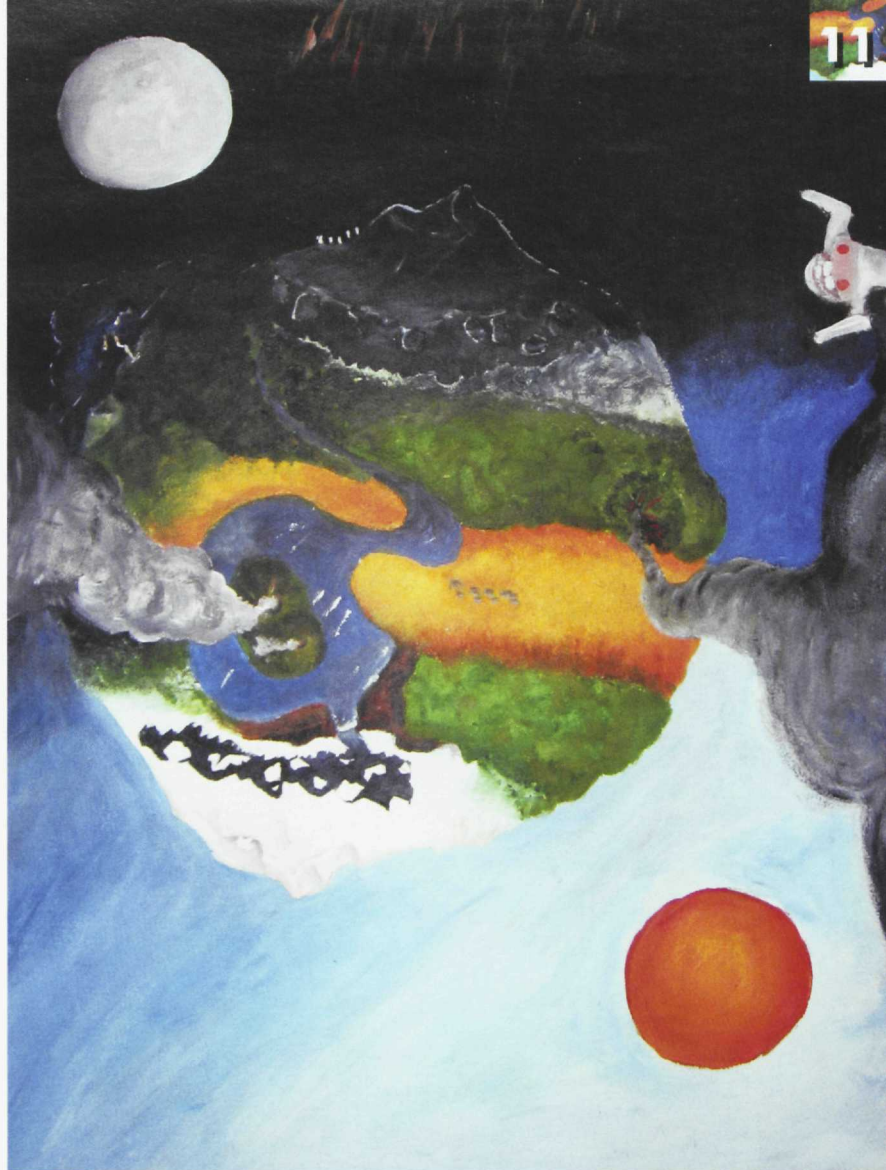
rebenes Maa täpselt pooleks ja mere keskelt tõusis poole maailma piirile hiigelsuur mägi, mis oli õigemini universumi kõige suurem mäestik. Seal oli peaaegu võimatu läbi pääseda. Oli üks koht, Põrgutule mäeahelik, mis oli tohutult pikk koobas, kus asusid kõige jubedamad olevused üldse maailmas. Enamus inimesi, kes sisse läksid, hukkusid seal.

Aastal 79829 algas kahe maailmapoole vahel sõda. Põrgutule mäeahelik lõhestati suurte pommidega ja koletised, kes seal asusid, ilmusid Maale. Läänepoolse maapoole – Zerinhina maapoole teadlased kasutasid juhust ja vangistasid nende maapoolele tulnud koletised. Teadurid tegid testid ja muundasid koletised sellisteks, et nad oleksid neile alluvad. Neid klooniti sadades tuhandetes just sõja jaoks.

Samal ajal, kui Veridituse maapoolel tegid õudsed koletised laastamistöid, suundusid Zerinhina maapoole kloonitud koletised Põrgutule mäeahelikku. Veridituse maapool oleks määratud hukule, kui poleks olnud hullu leidurit Heniditust. Ta leiutas sellise hävitaja, mis suudab rajada nähtamatu ussikäigu läbi mäestiku. Heniditus suundus teele kavatsusega otsida üles kõige õhem koht mäestikus. Olles jõudnud peaaegu mäestiku tipuni, vajutas ta punast nuppu ja plaanis sealt läbi minna. Korraga oli näha ainult eredamast eredamat sähvatust ja juba oligi ta kadunud.

Lõpuks sähvas teisel pool valgus ja ta ilmus jälle nähtavale. Ta oli suutnud mäestikust läbi tungida! Nüüd suundus ta otse Zerinhina juhtimiskeskusesse. Ta teadis, et koletised on programmeeritud ühe arvuti kaudu ja kui ta hävitaks selle, siis häviksid ka koletised. Märkamatult oligi ta jõudnud juhtimiskeskuseni, mis oli keset merd liikuva saare peal. Ta laskus rannale, võttis omatehtud laserpüssi ja läks baasi. Saar polnud eriti kindlustatud, sest sealsed sõdurid arvasid, et keegi ei pääse nende maapoolele. Juhtimispuldi ruumi valvasid kaks muundatud koletist. Ta hüppas nurga tagant välja ja tulistas nende poole. Laserkiir tabas ukse keskkoha ja plahvatus paiskas koletised vastu seina. Nad haihtusidki, nagu neid poleks seal eales olnud. Heniditus jooksis juhtimispuldi juurde ja asetask sinna pommi. Ülepeakaela tormas ta välja oma lennuki juurde ja kihutas tagasi vaatamata minema, teades, et pomm tekitab tulelaine, mis hävitab ta, kui ta ei jõua teisele poole mäge. Kangelane tõusis õhku ja hakkas äkki palavust tundma. Pomm oligi plahvatanud ja leegitsev tulemüür aina lähenes, kuigi mägi oli kilomeetri kaugusel. Leidur kihutas elu eest, kuid palavus aina suurenes. Ta arvas, et ei jõua kohale, sest hingamine muutus aina raskemaks ja luud-liikmed ei kuuletunud enam tema tahtele. Heniditus oli jõudnud mäestikuni, aga ta käed ei suutnud nuppu vajutada.

Arvi Anderson (Huvikeskus Kullo arhiivist)

Tulevikusõda

„Lõpp on lähedal,“ sähvas tal peast läbi. Jõudnud seda mõelda, tuli imekombel kuskilt jõud ja käsi liikus iseenesest nupule. Eredamast eredam sähvas lämbitas universumit ja samal hetkel pörkas tulesein vastu mäestikku, mis hakkas hääletult kahanema, sest tulemüür sulatas seda. Mõne minuti pärast polnud sellest enam midagi järele jäänud. Koletised olid kadunud ja kaks maapoolt hakkasid teineteise suunas liikuma, ühinedes jälle. Isegi päike, mida polnud juba aastaid nähtud, tuli välja. Oli just alanud aasta 79834. Suur sõda kahe maailmapoole vahel sai lõpuks läbi.

Leidur Heniditus ei ilmunudki välja. Arvatakse, et tema leiutises oli midagi siiski valesti ja ta võis sattuda teise ajajärku või üldse teise dimensiooni. Kuid inimesed jäid teda mäletama ja rajasid maapoolte ühinemiskohta võimsa mälestusmärgi Maa päästja auks.

Inimkond sai jälle rahu koos elada ja mis peasi – maailmas polnud enam kurjust.

Kaarel Juurma
Viluste põhikooli 8. klassist

#09
09.2009

Lembitu mõistatus

Lembitu sportlasest klassivend Leiger käib igal hommikul metsas jooksmas.

Ühel hommikul otsustas ka Lempis metsa jooksmas minna. Poole tunniga läbis ta pool metsarajast.

Leiger hooples hiljem koolis, et tema läbis sama ajaga metsarajast kaks kolmandikku.

Lembit väitis, et see on võimatu. Miks?

Eelmine mõistatus

Eelmise mõistatuse lahenduseks olevat kahte sümbolit võib näha kõrvaloleval joonisel. Tuudori ees laual olid nimelt numbrid 1-st 7-ni ning nende peegeldused.

Seekordse vastuseni jõudmiseks on terve kuu - lahendus koos uue mõistatusega ilmub järgmises ajakirjanumbris.

www. Daagilne Daailn.net

Mõistatuse tegi Ande

Südameliit soovib iga päev liikuda

- a) 20 minutit
- b) 2 tundi
- c) 12 tundi

Arvutamisoskuses peetakse eriti nupukaks

- a) toonekurge
- b) jaanalindu
- c) varest

Rahvusvahelise lastejoonistuste võistluse nimi on

- a) Vesivärvid
- b) Maa värvid
- c) Imevärvid

Põhjamaade vanimal valgepõsk-laglil oli vanust üle

- a) 19 aasta
- b) 9 aasta
- c) 90 aasta

Eesti pikim tarkusetort valmistati

- a) Tapal
- b) Tartus
- c) Narvas

Eesti Rahva Muuseumis avati septembris

- a) vihikunäitus
- b) aabitsanäitus
- c) pliiatsinäitus

Johnnie Ray´d kutsuti

- a) Naeratuste vürstiks
- b) Häädalduste printsiks
- c) Karjete kuningaks

■ Õiged vastused leiad, kui loed tähelepanelikult sedasama ajakirjanumbrit! Kui saadad oma vastused toimetusse enne 5. novembrit 2009, siis osaled lahedate auhinnaraamatute loosimises!

Juuli-augustinumbri viktoriini õiged vastused: 1. – a, 2. – c, 3. – b, 4. – c, 5. – b, 6. – a, 7. – b, 8. – c. Auhinnasaajate nimed leiad esimeselt sisekaanelt!

BARBINDUSE LEHEKÜLJELT leiad seekord vahva mängu Scrabble kirjelduse. Aga kas Sina oled ka kunagi lauamänge leiutanud? Kirjuta ja joonista meile sellest! Parimatele auhinnaks ikka Scrabble ise!

Mille poolest erineb õpilane õpetajast?
Õpilane areneb pidevalt edasi

Kuidas kutsutakse kaheksajalgset, kes laulab?
Kvartetiks.

Mis on juhtunud klassis, kus üks naerab ja teised vaikivad?
Õpetaja viskas nalja.

Milliseid lööke vajab õpilane selleks, et ellu jääda?
Südamelööke.

Mille poolest erineb kool hullumajast?
Aadressi ja telefoninumbri poolest.

Mis juhtub koolist tulevate õpilastega, kui vihma sajab?
Nad saavad märjaks.

Füüsikatunnis jutustab õpetaja aurut ja aurutumisest. „Mis sa arvad, Juku, miks pannakse talvel hobusele tekk selga?“
„Et ta ära ei auraks, õpetaja!“

Emakeele tunnis õpitakse lauseliikmeid.
„Alus näitab meile, kes mida teeb!“ selgitab õpetaja. „Võtame näiteks lause „Tiit ei armasta limonaadi“. Mis on selles lauses Tiit, Juku?“

Juku teatab: „Tiit? See paistab ju täitsa tobu olema, kui ta limpsi ei joo!“

Emakeeleõpetaja palub: „Juku, moodusta üks lause sõnaga „vaatamata!“
„Ma tegin koduse harjutuse valmis televiisorit vaatamata!“

Matemaatikatunnis küsib õpetaja: „Juku, mis jääb alles, kui lahutame sajast ühe?“
„Kaks nulli, õpetaja!“

Mille poolest erineb hamburger telliskivist?
Kui hammustad, siis saad teada.

Mis on limonaadijoomise ja WC-s käimise vahe?
Umbes kakskümmend minutit.

Miks koolis ei saa olla kaks päeva järjest?
Seepärast, et vahepeal saabub öö.

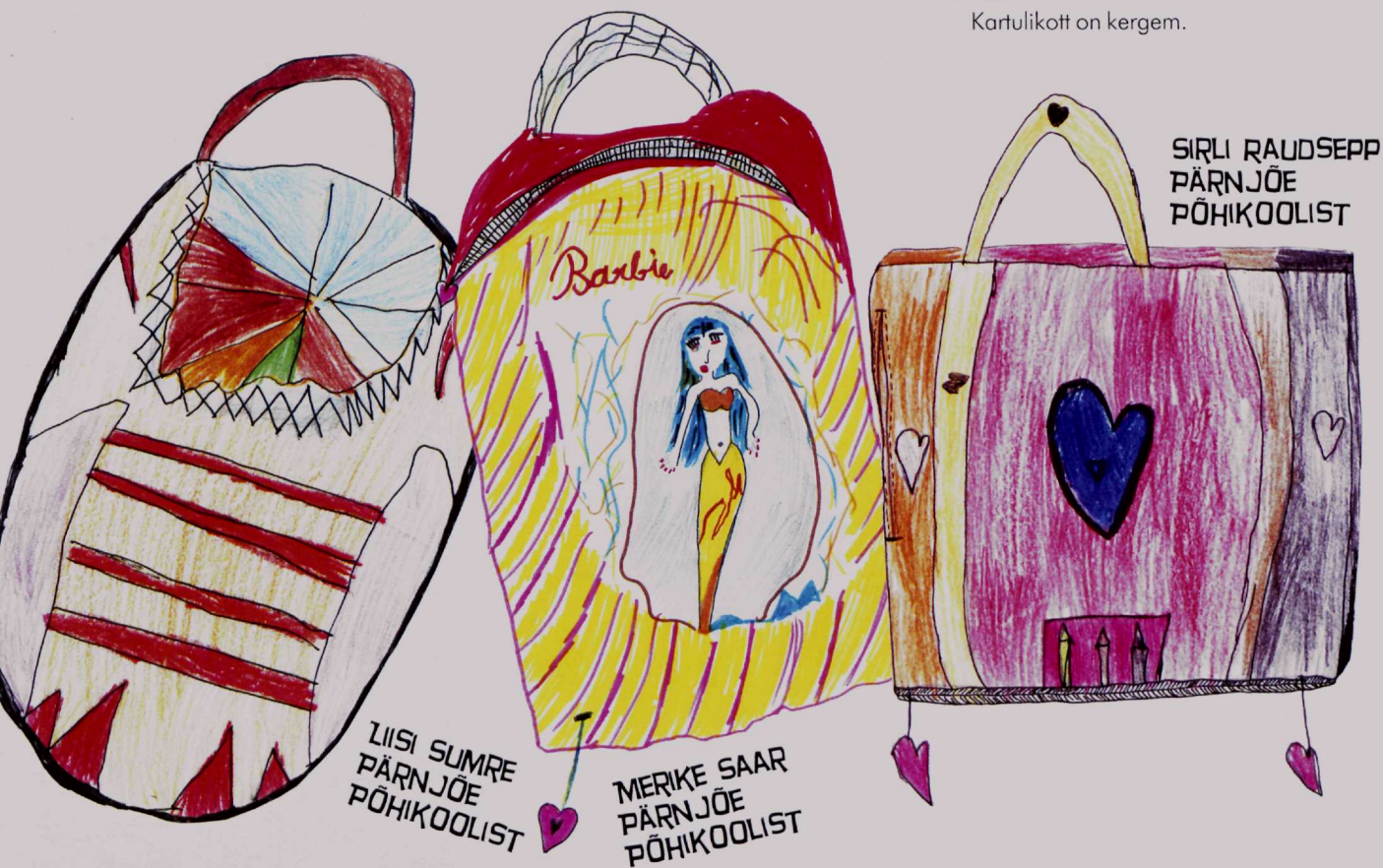
Missugune on maailma kõige lühem ajaühik?
Vahetund.

Mis on ühist kirsil ja pedagoogil?
Mõlemal on süda kivist.

Mille poolest erinevad kartulid uusrikaste lastest?
Kartuleid on kasvatatud.

Mille poolest erineb koolikott jalgpallist?
Ei millegi poolest.

Mille poolest erineb 60kilone kartulikott koolikotist?
Kartulikott on kergem.

LIISI SUMRE
PÄRNJÕE
PÕHIKOOList

MERIKE SAAR
PÄRNJÕE
PÕHIKOOList

SIRLI RAUDSEPP
PÄRNJÕE
PÕHIKOOList

Priit Parro

Tüdruk, kes armastas lugeda

Elas kord üks tüdruk nimega Annari, kes armastas väga lugeda. Kogu oma aja veetis ta raamatute seltsis. Ühel kenal suvepäeval heitis Annari murule pikali ja hakkas lugema väga innukalt, mistõttu ta ei märganudki, kuidas õhtu saabus ega taibanud ka ööseks tuppa magama minna. Sama lugu kordus järgmiselgi päeval – päike tõusis ja loojus, loomad-linnud-putukad tõusid, tegutsesid ja läksid jälle magama, Annari aga luges, luges ja luges. Ta oli nii süvenenud, et ei pannud tähele isegi seda, kuidas suvest sai sügis ja sügisest talv. Kui külm väga näpistas, tõmbas tüdruk endale vatiteki peale ja jätkas lugemist.

Kevadel, kui maa rohetama hakkas, tärkas aga Annari raamatu all üks roosike. Kuna tüdruk oli nii kesken-
dunud lugemisele, ei pannud ta esialgu lille tähelegi.

Roos aga kasvas tema raamatu all omasoodu edasi ning kogus jõudu. Peagi märkas Annari, et raamat oleks justkui kõrgemal kui varem. Sellele põhjendust otsides taipas ta, et roosike oli raamatut kergitanud. Et lill oli ilus, ei raatsinud Annari teda murda ning tõusis lugemiseks istuli. Roos aga muudkui kasvas ja kasvas ning varsti ei ulatunud tüdruk isegi seistes oma raamatuni. Kuna sinna kirjapandu Annarit kangesti huvitas, taltsutas ta ühe hobuse ning luges tema seljas istudes. Peagi jäi ka sellest väheks – roos oli koos raamatuga juba nii kõrgele kasvanud, et Annari otsustas minna laia maailma

rändama, lootuses leida hobustest veel suuremaid loomi, neid taltsutada ning siis nende seljas istudes oma raamatut lugeda.

Loomi otsides nägi ta palju toredaid olevusi, kauneid lilli ja kütkestavaid maastikke. Ta sattus loodusest vaimustusse ning veetis terve suve uusi kogemusi hankides.

Nüüd ei jäänud Annaril ükski päikesetõus ega loojang nägemata, ta sai kõigi loomade-lindude-putukatega sõbraks ning oskas leida ka märke peagi lähenevast sügisest. Talve hakul pöördus Annari tagasi koju – loodus oli paksu lumeteki all unne suikunud ja Annari hakkas igatsema oma raamatu järele. Koju tagasi jõudes nägi tüdruk vettinud raamatut närbunud roosi kõrval lebamas. See vaatepilt tegi Annarile palju tuska ja ta tihkus isegi pisut nutta. Siis aga taipas, et oli maailmas ringi rännates näinud nii palju toredaid asju, et oskaks ehk ise oma mõtted selle kõige kohta paberile panna. Nii hakkaski Annari raamatuid kirjutama. Aastate jooksul jõudis ta kirjutada viiskümmend viis raamatut, mis rääkisid kõik loodusest ning meeldisid lugejatele väga. Ka Annari lapsed lugesid neid. Nad olid sama süvenenud ja väsimatud lugejad nagu nende emagi noorena oli olnud, ent nemad õppisid juba varakult märkama ka enda ümber toimuvat, sest Annari raamatud panid kõik oma lugejad loodusest lugu pidama ning seda väga armastama.

Koer võib kiil olla inimese parim sõber, kuid vait siis, kui teda ausalt koheldakse. Kui koer märkab, et teda võrreldes teiste koertega kuidagi kehvemini koheldakse, siis avaldab ta kiiresti oma rahulolematust.

Pärsia hurt (saluki)
Namir Rashiq,
hüüdnimega Rumi

Foto: Doris Kareva

Tiit Kändler, teaduskirjanik

Koer poiss ja poisi koer

Malamuudi ja
saksa lamba-
koera segu,
Jürka

Kes seda täpselt teab, kuidas koer inimese kodu lähedale ja siis kodusse sattus. Igatahes oli ta esimene loom, kelle inimene kodustas. See juhtus 15 000 aasta eest kusagil Kagu-Aasias. Ameerika koeradki pärinevad Vana Maailma koertest. Enne seda oli koeral tulnud areneda 15 miljonit aastat, et lahku minna rebastest, huntidest ja saakalistest.

Kodustamisele järgnenud tõuaretuse käigus on maamuna peale tekkinud uskumatult erineva väljanägemisega koeri. Kui 1750. aastaks oli aretatud umbes 20 tõugu, siis praegu arvatakse tõupuhasteks 350 kuni 1000 tõu vahel.

Kuid nad on ikkagi koerad, üks liik, kes omavahel põhimõtteliselt järglasi annab. Kui geneetiliselt erinevad on aga eri koeratõud? Kuidas koer ikkagi looduses arenes? Ja kui palju koer meist siis oma pärilikkusaine poolest erineb? Nüüdseks on ka koera geenid teada – nagu kassil ja inimeselgi.

Foto: Kirike Kangro

Koeri elab maailmas vähem kui kasse, umbes 400 miljonit kasside 600 miljoni vastu. Neist sai viimati eriti kuulsaks emane bokser nimega Tasha. Tema pärilikkusainet uuriti ja puuriti põhjalikult. See osutus inimese omast veidi lühemaks. Inimesel hinnatakse olevat 22 000 geeni, koeral mõni tuhat vähem.

Kuigi koeratõud erinevad oma väljanägemiselt nagu öö ja päev, erinevad nende geenid väga vähe, ainult 0,15 protsendi võrra. See ehk oligi koera geeni uuringute suuremaid üllatusi, et tavalise krantsi ja himkalli tõukoera geneetiline erinevus on tühine.

Koer kodustati kusažil Kagu-Aasias, kust ta siis viidi nii Ameerikasse kui Euroopasse. Koera lähimad praegugi looduses elavad sugulased on hunt, koiott, saakalid ja rebased. Kuid koeratõugude mitmekesisus viitab sellele, et pärast kodustamist on koer oma metsikute sugulastega ristunud ja nõnda oma geneetilist baasi täiendanud.

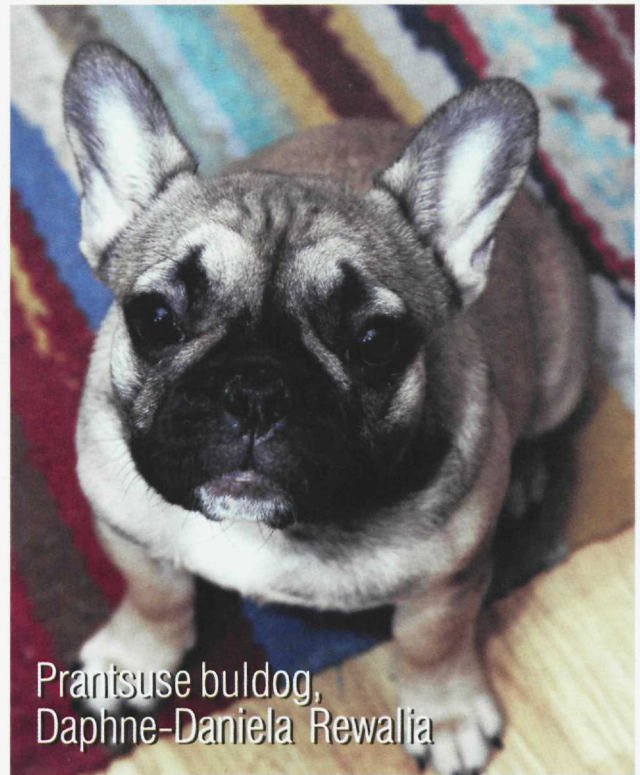
Koer hindab õiglust

Koera vastu tunnevad haigusi uurivad teadlased erilist huvi. On selgunud, et koeratõugudel esinevad mitmed pärilikud haigused esinevad ka inimesel. Nii et koer pole mitte ainult inimese parim sõber, vaid ka palatikaaslane haiglas. Seepärast saab eri koeratõugusid kasutada justkui mudelina mõnesaja inimese haiguse põhjuste väljaselgitamisel. Nii näiteks esineb unitõbi koertest vaid dobermann-pintseritel, pärilik neeruhaigus aga saksa lambakoertel. Nende haiguste taga seisvad geenid ongi koertel kindlaks tehtud.

Koer võib küll olla inimese parim sõber, kuid vaid siis, kui teda ausalt koheldakse. Kui koer märkab, et teda võrreldes teiste koertega kuidagi kehvemini koheldakse, siis avaldab ta kiiresti oma rahulolematust. Ühes katses paluti treenitud koertel ulatada inimesele erinevates olukordades oma käpp. Loomad tegid seda hea meelega, sõltumata sellest, kas nad said meelega või mitte. Kuid koerte entusiasm häabus kiiresti, kui nad nägid, et teine koer saab oma liigutuse eest toitu, tema aga mitte. Siis pakkusid nad solvunult oma käppa kolm korda vähem kui tavaliselt.

Ebaõiglaselt koheldud koerad hakkasid ennast limpsima või sügama, nagu närviline koer seda teeb. Võibolla seletab see ka, miks mõned koerad kadestavad perekonda ilmunud beebit.

Kui te kohtate teile tundmatut inimest, siis heidate pilgu talle näkku. Ja ehkki te seda ise ei taju, kaldub see pilk

Prantsuse bulldog,
Daphne-Daniela Rewalia

Foto: Rauno Solumets

eelistatult vasakule. Ka teie lemmikkoer võib näha teie näost, kas olete kurb või lõbus. Ja nüüd on selgunud, et koer vaatab teie nägu umbes samamoodi, nagu teie vaatate inimeste nägusid.

On kindlaks tehtud, et inimene alustab tema jaoks uue näo uurimist vasakult poolt – seega siis teise inimese paremast näopoolest –, kuhu ta heidab esimese pilgu. Ja uurib seda kauem kui näo teist poolt. Ühe seletusena on pakutud välja, et inimese näo parem pool väljendab selgemini tema emotsionaalset seisundit.

Nüüd on selgunud, et lemmikkoerad käituvad samamoodi. Teadlased näitasid koertele inimese, koera ja ahvi nägusid ning filmisid koerte silmade ja pea liikumist. Nad leidsid, et koerad eelistasid heita inimese ja vaid inimese näo puhul pilgu vasakule. Oletatakse, et kuna koerad on inimesega koos elanud tuhandeid põlvkondi, siis on nad ka õppinud lugema inimese näost tema meeleolu sealt, kus see kõige paremini väljendub. Inimese puhul on väljendusrikkamaks just näo parem pool.

Kuid pole põhjust hakata arvama, et koerad mõtleavad nagu inimesed. Koer on ikkagi karjaloom ja järgib inimest kui karjajuhti. Inimene on ju ikkagi koerast suurem ja tugevam. Eesti mälu-uurija Endel Tulving on näidanud, et koeral ei oska seostada oleviku sündmusi minevikus toimunud sündmustega. Koer lihtsalt teab, kuhu pöösa alla ta kondi peitis, kuid ei mäleta, et samal ajal, kui ta konti maasse kaevas, sõitis mööda tänavat sireeni üürates tuletõrjeauto, pärast aga hakkas vihma sadama. Koer ei mäleta.

Kuid siiski pole koer poiss mitte ainult koer naljaga pooleks. Ka pärilikkusaine poolest on koeras poisis koera endaga üllatavalt palju ühist.

Kõik lapsed KADRORU LOSSI!

Kadrioru kunstimuuseum kutsub 5-11aastasi lapsi lastehommikutele kunsti ja kunstiajaloo põnevat maailma avastama. Oktoobrist maini iga kuu kolmandal laupäeval kell 11 tutvustavad lossidaamid külla tulnud lastele Kadrioru lossi ja siin asuvatesse kunstiteostesse peitunud lugusid. Pärast pooltunnist mängulist jalutuskäiku vana palae saalides minnakse töötuppa joonistama või meisterdama. 2009/2010 hooajal on kavas teemad: "Kadrioru lossi lugu", "Tinasõdurid ja tikkimine", "Jõuluime", "Kell on ajanäitaja", "Muuseumi kõögipool", "Kuidas kujutada kurbust", "Suur veeuputus", "Ema süda".

Lähem info tel. 6066400 ja kadriorg@ekm.ee

PLIATS muuseumis ja pildil

9. septembril avati Tartus Eesti Muuseumi Postimuuseumis „Jutt pikk, Ats lühike ehk

Jüri Käosaare kogudest külastajateni pliiatseid erinevatest aegadest ja erinevates vormides.

Jüri Käosaar hakkas pliiatseid koguma juba 1968. aastal, tänaseks on tema kogus ligemale 12 000 pliiatsit. Vanim neist pärineb 19. sajandi lõpust. Näitusel saab uurida, mida kõike on inimene pliiatsiga teinud – loodud on aspiriini tablette sisaldavaid ja šokolaadilõhnalisi pliiatseid.

Näituse avamisel kuulutati välja ERMi, Tartu Linnavalitsuse ja Photopointi poolt korraldatud fotokonkurss „Pliiats pildil“, kus oodatakse kõiki huvilisi jäädvustama pliiatsit nii, nagu foto tegija seda näeb ja millise tähenduse ta pliiatsile on andnud. Parimaid ootavad konkursi lõppedes auhinnad. Täpsemad reeglid on kättesaadavad aadressil www.erm.ee/pliiats. Konkurss kestab 22. novembrini 2009.

Rahva pliiatsinäitus krihvlislt digipliiatsini"

Noored kunstnikud, silmad siia!

Algab järjekordne rahvusvaheline, arvult juba üheteistkümnes joonistusvõistlus „Maa värvid“! Võistluse „Maa värvid 2009“ teemaks on „Loeme ja joonistame“

Võistluse tingimused:

Joonistage/maalige valitud teemal A3 või A2 formaadis joonistuspaberi lehele ükskõik mis tehnikas. Lehe teisele poolele kirjutage trükitähtedega (veel parem – trükkige väikesele paberile ja liimige see töö tagaküljele) järgmised andmed:

- ★ töö nimetus
- ★ nimi ja perekonnanimi (eesti keeles)
- ★ vanus
- ★ aadress ja telefonid
- ★ kool, telefon
- ★ kooliõpetaja nimi ja perekonnanimi, telefon või
- ★ kunstistuudio nimi, telefon
- ★ kunstistuudio õpetaja nimi ja perekonnanimi, telefon

Eestist saabuvaid noorte kunstnike töid ootame kuni 30. novembrini 2009! Töid teistest riikidest – kuni 15. detsembrini!

Saatke oma joonistus aadressil:

MTÜ MAA VÄRVID,
LIIVALAIA 9 – 611,
TALLINN
10118, ESTONIA

Auhinnasaajate ja laureaatide autasustamisseremoonia ning võitjate maalinäitus toimub märtsis 2010.a. Informatsiooni leiate võistluse koduleheküljelt www.maavarvid.ee ja meediast!

Tartu kesklinnas küpsetati kooli alguseks Eesti pikim tarkusetort

1. septembril toimus Tartu Kaubamaja ümbruses koolinoorte tarkusepäev, mille raames küpsetati ja söödi üheskoos ära Eesti pikim – 50-meetrine tort.

Noored said noored osa võtta kümnetest õpitubadest ja kuulata-vaadata lavadel toimuvat. Linnaisad ja koolinoored väitlesid tuliselt teemal „Noored on hukas“, kuşjuures noored väitsid, et ON hukas ja linnaisad vastupidist. Väitlejateks olid Lille Maja noored Mihkel Lees, Toomas Kangur ja Liis Older ja linnaisad.

Valgepõsk-lagle

Oktoobris on Lääne- ja Põhja-Eesti põllud, heinamaad ja rannakarjamaad lagledest tulvil.

Niisama nagu kevadel aprillis-mais. Sest Eesti on just paraja koha peal, et teha üks pikem, nädalaid kestev rändepeatus teel arktiliselt Novaja Zemljalt Hollandisse. Just Hollandi madalad rohumaad sobivad valgepõsk-lagledede kõige paremini talve möödasaatmiseks, aga kuna ka meie põllud ja heinamaad on neile igati meele järele, ei raatsita sageli enne lume tulekut edasi lennata. Kuna lagled lendavad rändel 500 – 700 km järjest, on ju Holland vaid mõne päevateekonna kaugusel.

Mida pikemalt need väikesekasvulised hanelised meil peatuvad, seda suuremat meelehärmi nad põllumeestele tekitavad. Eriti kevadel, kui orasepõllud peatuspaigaks valivad. Siin veedetud nädalate jooksul suudavad nad paljaks süüa tuhandeid hektareid orasepõlde ja kultuurkarjamaid. Tõsi küll, põllumeestele maksab riik hane- ja laglekahjustuste eest ka kompensatsiooni, kuid see ei korva tegelikke ja kõiki kahjusid. Kui lagled aimaksid midagi eraomandist, kas nad siis ka

võõrale põllule maiustama roniksid? Omal neil ju põlde pole ja pealegi on kombeks ometi külaliste vastu külalislahkust üles näidata. Samas on ka külalislahkusel piirid ja nii ongi viimastel aastatel suurte põllukahjustuste piirkondades lubatud ka laglesid küttida. Kindlate reeglite järgi, sest tegemist on ikkagi looduskaitsealuse liigiga, kelle arvukus on alles viimastel aastatel hüppeliselt tõusnud. Seda tänu looduskaitseliste meetmete rakendamisele nii tema pesitsus- ja talvitusaladel kui rändeteedel.

Veel mõned aastad tagasi räägiti vähem kui kahesajast Eestit läbivast valgepõsk-laglest kevadel ja umbes 70 000-st sügisel. Mullu sügisel aga löi läbirändavate hanede ja lagledede hulk igasugused rekordid. Ainuüksi Tallinnast Ülemiste järvelt loendati hommikuse väljalennu ajal ligi 40 000 valgepõsk-laglet. Eestit läbinud lagled koguarvuks hinnati aga koguni 400 000! Need Ülemiste lagled toituisid päeval Tallinna lähedastel põldudel, kus neid võis mitmete nädalate jooksul jälgida kas või Tallinna ringtee ääres Jüri kandis. Küllap kordub see stsenaarium tänavuselgi sügisel. Ööseks järvele, päevaks põllule.

Mida pikemalt need väikesekasvulised hanelised meil peatuvad, seda suuremat meelehärmi nad põllumeestele tekitavad. Eriti kevadel, kui orasepõllud peatuspaigaks valivad.

Kuid juba mõnda aega ei ole valgepõsk-lagled meil üksnes läbirändajad. Juba 1981. aastal jäid esimesed lagled meie väikestele meresaaresse pesitsema ning pesitsevate valgepõskede arvukus on samuti aasta-aastalt kasvanud nagu läbirändajatelgi. Nii on tekkinud sel liigil lisaks ammu välja kujunenud pesituspopulatsioonidele Novaja Zemljal, Teravmägedes ja Gröönimaal uued väiksemad eraldiseisvad populatsioonid ka Läänemere piirkonnas, nii Eestis, Soomes, Taanis kui Rootsis. Helsingis ja Stockholmis võime kohata

valgepõsk-lagled pere kandi suisa linnaparkides ringi jalutama. Need linnud on tõenäoliselt loomaaia taustaga.

Kui oma ajaloolistel pesitusaaladel ehitavad lagled pesad kolooniatena kaljujärsakutele, kuni 300 m kõrgusele merepinnast, siis siinmail sobib see vastavalt kohalikele oludele ka maapinnale rohu sisse. Arktilisele linnule kohase harjumusega vooderdab lagle-ema selle arvukate pehmete udusulgedega, muneb sinna juunis 4 – 6 kergelt läikivat muna ning juba juulis tatsavad kenad lagletibud pesa ümbruses ringi.

Tõsi küll, vanasti usuti, et need tibud koorusid hoopiski nuivähkidest. Sellele viitab ka näiteks valgepõsk-lagle ingliskeelne nimi *Barnacle Goose* (*Barnacle* = nuivähk). Neid vähilisi on nimetatud ka pikk-kaelteks, sest nende valgetest kodadest ulatuvad välja tumedad "kaelad", mis meenutavadki valgepõsk-lagle pead. Et see legend oli tuntud juba antiikajal, viitavad maalingsed mõnedel Mückeest leitud vaasidel. Seda muistendit usuti veel 19. sajandilgi, kuid vaevast enam tänasel päeval seda keegi tõsiselt võtab.

Praegu võime Eestis valgepõsk-laglesid vaadelda veel tükk aega, kuniks sügist jätkub. Kui aga peaks kellelgi ka talvel lagleigatsus peale tulema, siis pole Holland Euroopas ainuke maa, kus neid talvitub. Gröönimaal ja Teravmägedel pesitsevad lagled peavad parimaks paigaks talve veeta hoopiski Briti saari, nii et neid võib kohata nii Iirimaa, Sotimaal kui Inglismaal. Euroopa vanim valgepõsk-lagle on tuvastatud sealkandis, kel vanust üle 28 aasta! Siitkandi vanim teadaolev lagle oli enam kui 19-aastane ning tuvastatud Soomes.

Põnevaid laglevaatlusi!

Peep Veedla tekst ja fotod

Foto: Bulls Press

VALMISTUGE SÖÖMINGUKS

TAEVAST SAJAB LIHAPALLE

**VALITUD KINODES ISÜRATAVAS 3D-S
ning ALATES 16. OKTOOBRI**

COLUMBIA PICTURES PRESENTS A SONY PICTURES ANIMATION FILM "CLOUDY WITH A CHANCE OF MEATBALLS" BILL HADER ANNA FARIS JAMES CAAN ANDY SAMBERG BRUCE CAMPBELL MR. T BOBBE L THOMPSON
BENJAMIN BRATT NEIL PATRICK HARRIS AL ROKER LAUREN GRAHAM WILL FORTE IMAGERY AND SONY PICTURES IMAGeworks INC. MUSIC BY MARK MOTHERSBAUGH EXECUTIVE PRODUCER PRODUCED BY JUDI BARRETT AND ILLUSTRATED BY RON BARRETT
SONY PICTURES COLUMBIA PICTURES ANIMATION IMAGeworks
WRITTEN FOR THE SCREEN BY PHIL LORD & CHRISTOPHER MILLER AND DIRECTED BY PHIL LORD & CHRISTOPHER MILLER
PRODUCED BY PAM MARSDEN
MUSIC BY MARK MOTHERSBAUGH
EXECUTIVE PRODUCER
PRODUCED BY JUDI BARRETT
AND ILLUSTRATED BY RON BARRETT
SONY PICTURES ANIMATION
CLOUDYWITHMEATBALLS.MOVIE

© 2013 Sony Pictures Animation, Inc. All Rights Reserved. [CloudyMovie.net](http://www.CloudyMovie.net)

Emma Watson

Pinali ja pliiatsite räpp

Pinal oli laual. Ta oli seest üsna tühi. Seepärast otsustas pinal juttu teha pliiatsitega.

„Terekest, pliiatsid! Mul on jube igav ja seest olen hõre.

Äkki lööksite kampa ja tuleksite minu juurde elama?“

„Jou, pinal! See on äge mõte! Meil on just kodu tarvis, kus saaks lähedalt räppida.“

„Siis on otsustatud. Kolige sisse ja hakkame räppima!“

„Jou, pinal ruulib! Jou, pinal ruulib!“

Brita Uus Kambja Põhikoolist

Õppevahendid

Paber, pliiatsid
ja värvid,
joonlaud, sirkel,
kustukumm.

Vihikud ja õpikud –
neid kõiki koolis
vaja mul.

Ege – Elizabeth Kaldaru
Väike-Maarja Gümnaasiumist

Minu sõber kustukumm

Mul on sõber kustukumm,
kes paberil teeb summ-summ.
Kui sassi läheb miskit mul,
ta juba kaugelt hüüab: „Tuld!“

Koos rändame me mööda ilma
ka siis, kui päike paistab silma.
Alati on lõbus meil,
nii kooli- kui ka koduteil.

Hannamari Soidla
Väike-Maarja Gümnaasiumist

Tahvel, kellel oli kriidiallergia

Eelmiselt Sten Roosi väistluselt

Elas kord tahvel, kes töötas 5.b klassis. Aga ta ei olnud tavaline tahvel, kuna tal oli nimelt kriidiallergia. Aga just 5.b klassile meeldis õndselt joonistada tahvlile, nad ainult vahetunnil joonistasid. Osa lastest võttis isegi kodust värvilisi kriite kaasa. Õpetaja kirjutas aga tunnis ja nii ei saanudki tahvel kunagi puhkust.

Hommikul kella kaheksast kaheni oli tahvli jaoks lausa kohutav ja kurnav aeg, ta ainult aevastas ja aevastas. Tal oli ka parim sõber, tahvilapp Kalle. Parim sõber Kalle aitas tal iga vahetunni lõpus puhtamaks saada ja eriti mõnus oli siis, kui tuli koristaja lapi-Mallega. Tema tegi tahvli veelgi puhtamaks.

Aga tahvilil hakkas iga päevaga aina halvem ja ta muutus aina kollasemaks ja kollasemaks. Lõpuks oli ta nii kollane, et tema pealt ei paistnud enam ükski värv välja ja kriidid ei jäänud ka enam temale peale. Siis tuli tahvel viia korrastusse. Seal teda õlitati, hoolitseti nagu printsessi või kuninganna eest.

Aga kui tahvel korrastusest tagasi toodi, siis viidi ta hoopis 1. a klassi. Seal tuli ainult õppimine tahvlile ja lapsed kirjutasid vahetunnis. Aga oli juhtunud ime! Tahvilil ei olnud enam kriidiallergiat! Nüüd elab tahvel elu lõpuni õnnelikult ja saab olla tavaline ja terve tahvel.

Cätliin Uus Paide Gümnaasiumist

Tuulutustiir ja targa taldrik

POHLAD ja PORGANDRIISIKAD

Mine metsa! Sõida seenele!

Need kaks suurepärast teekonnasoovitust on tänapäevases istumist soodustavas elukeskkonnas eriti väärt ideed. Sobivad hea tahtmise juures igaks nädalapäevaks, eriti hästi aga sügisesteks nädalavahetusteks. Loodus oktoobriks andiderikas. Seenel- ja marjulkäimine on ürgvanad ja ülistamisväärased liikumisviisid.

Meeldetuletuseks!

2+2+2 liikumispõhimõte:

/vt täpsemalt – Hea Laps, 2009 jaanuarikuu numbrist/

- * Eranditult iga päev – vähemalt 2 tundi liikumist!
- * Ühtejärge üle 2 tunni kestvat istumist tuleks vältida!
- * Istumist ajaviitemeedia ekraani taga – mitte rohkem kui 2 tundi ööpäevas!

Tuulutustiirult seentega tagasi?

Näiteks hommikuring või päevane värskendusretk koduümbruse looduses annavad alati uusi looduselamusi ja on kehale väga kasulikud.

Hommikuvõimlemine ja hommikusöök käigu ikka käsikäes! Kel metsatukk või salu käe-jalalutuses, võib **10 - 5minutilise kärmelt kõndimise või sörkimistiiru** teha lähiümbruses. Kas või igal hommikul – äratada värsked hommikuõhuga ühtaegu oma aju, käivitada lihased ning leida sealsamast puude alt puude igitruusid liitlasi – seeni.

Millise puu elukaaslaseks porgandriisikas aga on? Kuuseriisika elu kulgeb teatavasti käsikäes kuuskedega, kaseriisikal kaskedega, tammeriisikal tammede-

ga, männiriisikal mändidega, haavariisikal haabadega... Porgandriisikat seob porgandiga vaid värv? Looduses on porgandriisika seeneniidistik ühte kasvanud männi juurestikuga ja seeneljal ajal sügisel leiab porgandriisikaid kasvõi koduaiast mändide alt.

Kel kuuseriisikas tuttav, märkab, et porgandriisikas on kuuseriisikaga üsna ühte nägu. Mõlemad oranž-kollastes toonides ja porgandpunase piimmahlaga. Porgandriisika elu porgandiga looduses seotud ei ole ja nende kohtumiskoht võib olla näiteks taldrik.

Pühapäevaretk – palumetsa pohladele külla!

Pohlade marjaaeg veel kestab. Pohlakobar püsib metsas riknematult üsna kaua ja koduski säilitamiseks **pohlad suhkrut juurde ei vaja**. Marjulkäik tähendab palju enam kui marjasaaki. Kõik kükakil-käpakil-upakil asendis tehtavad tööd on nimelt ülilhead lihaste treenijad ja tänuväärased toimingud tasakaalu ning painduvuse harjutamiseks. Seentele kummardamine ja pohlade noppimine on looduslikud vastupidavuseksamidki. Kes töö- ja liikumisega harjunud, tunneb metsaskäigust suurt rõõmu ja saab alati preemiaks – hea meeolu.

TÄHELEPANU!

Ootame jutte, luuletusi ja joonistusi seenel või marjulkäimistest kuni 5.11.2009. Preemiad – litalalt.

Taldrikutäis porgandriisikaid – maitsvad leivakatteks või võrtsikaks lisandiks muudele toitudele, näiteks pudrule.

									riik Põhja-Euroopas sepa tööriist
						Otto Eesti 24 tundi tagasi			
									Elsa suur riik Aasias
									spordi-riietus
						number Külli kleepiv aine			
									kõrgemast soost isik aasta pirakas, kopsakas
Paula		hõbe... liiva... kommi... juurvili	peale-tungija sees <small>inglise keeles</small>						
						Liam Neeson Prantsusmaa pealinn Ilmar	ajutised trepid sinul		
auto kütus ...paat									seen 2. noot Rooma number 6
			tara			lai, ulatuslik Ärni			
			spetsiaalne säär-saabas						värvija
	Raili ring, ringjoon 3 x täht					Valdur		aar rõivas, rõivastus	temal
		üles, ülal <small>inglise keeles</small> õine puhkus Arnold Rüütel				ravija Aktuaalne Kaamera			
kuulsa kanaliga riik Kesk-Ameerikas							linn Kirde-Eestis raadius	Alo ülle	
proua			puu-vili	mõtlemis-mäng, sõnamäng ...värvid eredad kunstnikuvärvid					

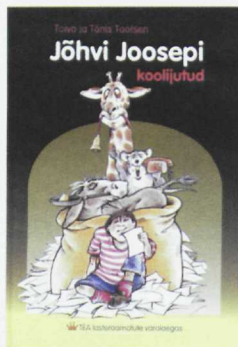
Ristsõna koostas Ilmar Trull

Vastus saada toimetusse! Parimatele lahendajatele muusikaline auhind!

Jõhvi Joosep jälle koolis!

Jõhvi Joosep on Toivo Tootseni loodud tegelaskuju – alati tegutsemisvalmis ja vaimukas koolipoiss –, kelle sekelduste üle said suutäie naerda need lapsed, kellel praegu juba ülikoolidki selja taga. Kuid nagu mõnusatel raamatutegelastega vahel juhtub, ei ole ka Joosep pille kotti pannud ja jätkab oma huumoriküllast kooliteed. **Tea Kirjastuse** välja antud raamatu „**Jõhvi Joosepi koolijutud**“ kokkupanemisel lõi **Toivo Tootseniga** kampa **Tõnis Tootsen** ja muhedad pildid joonistas lugude juurde **Raivo Järvi**. Eriti vahva on see, et samade kaante vahelt leiab naljakaid „jõhvmõtteteri“ – nii vanasõnade tõõtlusi kui ka tunnikontrollide vaimukusi, mille Jõhvi Joosep isiklikult Tootsenitele laenas.

Allpool mõned näited loodusloo vallast.

- Inimkond jaguneb meesteks ja naisteks. Tõenäoliselt oleme kõik ühe suure ahvi järeltulijad.
- Rousseau tegi esimesena vahet poiste ja tütarlaste vahel.
- Keskmise inimese pikkus on 163 cm üle merepinna.
- Ahv on inimesele kõige sarnasem loom. Ta oskab isegi näomoonutusi teha.
- Inimesel on näolihased mõtlemiseks.
- Kõige kõrgem eluvorm on kaelkirjak.

© Toivo ja Tõnis Tootsen. Tea Kirjastus.

Merca mullitab mõnuga

Näitleja ja punkluuletajana tuntud **Merca** (passinimega Merle Jääger) otsustas vahelduse mõttes teha luuletusi ka lastele. Tea Kirjastuse sarjas „Lapse oma raamatukogu“ ilmunud „**Mullivesi**“ sisaldab kunstnik Piret Mildebergi joonistatud mõnusasti mullitavate kaante vahel 23 luuletust, millest mitmed meenutavad vormilt inglase lõbusaid sõnamängulisi limerikke. Värsid pajatavad pisikeset piigast, lehmast, hiirtest ja tegelastest, kelle väljanägemist võib igaüks ise ette kujutada – näiteks kas või ribudest:

Ribud ja haned

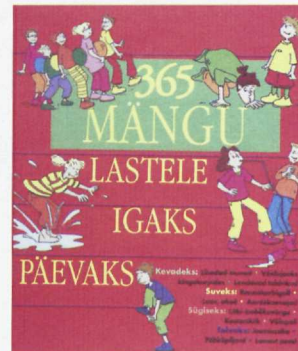
Ribud tegid riburaja,
siis kui läksid riburada.

Haned läksid hanereas,
vesi seljas, suled peas.

© Merle Jääger ja Tea Kirjastus

Mitte ainult väikestele inimestele!

Kodutööd, millele kogu pere kulutas suure osa oma vabast ajast, hakkavad aina enam jääma masinate teha. Nüüd peaks ju kõigil – nii lastel kui ka vanematel – jääma üha rohkem vaba aega. Selle asemel et igaüks ise nurgas arvutiekraani põrnitseks, tasub hoopiski mõni ühismäng ette võtta. Kui aga mänguideedest tuleb puudus kätte, siis võib mänguderaamatu appi võtta. Kirjastus Varrak ilmutas just selleks tarbeks mahuka, üle 250-leheküljelise raamatu „**365 mängu lastele**“, mille on saksa keelest tõlkinud Eha Kattai. Eriti läbematutel aitab aega kokku võtta see, et mängud on jagatud nii aastaegade kui ka teemade kaupa. Head mängutuju!

Martine sõidab Aafrikasse

Kui Jõhvi Joosepi meelest on kaelkirjak kõige kõrgem eluvorm, siis 11 aastane Martine satub endalegi ootamatult elama Aafrikasse, kus kaelkirjak on niisama tavaline kui meie metsades põder. Martine'i vanemad hukkusid traagiliselt tulekahju läbi ja imekombel eluga pääsenud tüdrukul on lisaks suurele leinale hinges veel ka hirm, et teda pole kellelegi vaja. Lastekodusse mineku asemel valib ta aga Lõuna-Aafrikasse kolimise – nimelt kutsub teda enda juurde vanaema, kellest Martine'il pole seni aimugi olnud. Ning kuigi vanaema osutub üsnagi kurjaks ja uued klassikaaslased kiuslikeks, on Martine'i elu uuel kodumaal täis põnevust, kuna elupaigaks saab talle loomade kaitseala. Kaelkirjakud, nagu teame, pole sugugi valget värvi, nagu aafriklaste legend pajatab – kuid imekombel kohtub Martine just selle legendaarse valge pikakaalalisega.

Mitmete auhindadega pärjatud raamatu „**Valge kaelkirjak**“ autor **Lauren St John** on üles kasvanud Aafrikas ning tema lapsepõlve muutis koerte, hobuste ja tüügassigade kõrval põnevaks just kodustatud kaelkirjak.

„Valge kaelkirjaku“ tõlkis Livia Ulman ja kirjastas Varrak.

* * *

„Jemmy!“ hüüdis Martine. „Mida sa ometi teed? Me peame põgenema!“

Ta tundis looma seljas, kuidas valge kaelkirjaku taguots kallutas end justkui tohutuks hüppeks valmistudes. Martine mässis oma käed ümber looma kaela ja hoidis kogu elu eest kinni. Kuni tolle hetkeni oli ta keskendunud ainult sellele, kuivõrd imeline sõit olnud oli, ega arutlenudki, kuhu Jemmy teda viib või mis siis saab, kui nad kohale jõuavad. Nüüd aga tabas teda reaalsus. Ta ei söandanud mõeldagi, mitu konti ta murrab, kui peaks vastu maad prantsatama, või kuidas tal õnnestuks kuidagi koju komberdada ja vanaemale oma vigastusi seletada. Kui teda just koduteel keegi ära ei söö, ei hammusta, nõela, vigaseks ei talla ega puska, või kui salakütid teda maha ei lase. Ent praegu polnud aegagi kõigele sellele mõelda.

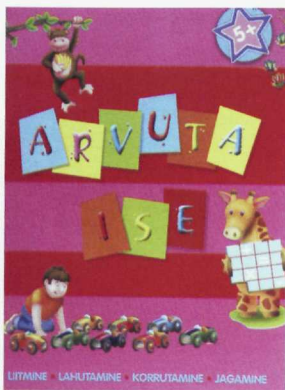
Jemmy võttis kohapealt kuus hingetuks tegevast kiiret jooksusammu ja sooritas kolossaalse hüppe.

© Kirjastus Varrak ja Livia Ulman

Kooliraamat neile, kes kooli mängivad

Kui vanasti alustati kooliteed A-st ja B-st ning arvutamist polnud koolieelikutel aimugi, siis praegused esimese klassi õpilased on kooli minnes parajad tarkurid. **Ann Montague-Smithi raamat „Arvuta ise!“** mille on inglise keelest tõlkinud **Martin Väli**, aitab viieaastastel ja tema vanematel või õdedel-vendadel kooliks valmistumist mõnusaks muuta. Värvikad pildid ja toredad tegelased on arvutamise hõlbustamisel suureks abiks.

Arvutamisraamatu avaldas kirjastus Varrak.

Kuidas väikesest tüdrukust sai vanaema

Viiu Härmi raamatul **„Oh sina tüdruk!“** on ilusad roosad kaaned ja ka raamatus olevad pildid, mille joonistas **Everi Vähi**, meeldivad kindla peale just tüdrukutele.

Agan nii see peabki olema, sest see ju ongi tüdrukute raamat. Sest iga ema ja isegi iga vanaema on kunagi olnud väike tüdruk. Niisiis on tegu ühe endise väiketüdraku looga, mida pajatatakse praegusele pisipiigale. Viiu Härm ise on kolme

kunagise pisitüdraku ema ja kahe praeguse väiketüdraku vanaema. Ning oma juttu alustab ta nõnda:

* * *

Ikka sa küsid mu käest, et mismoodi see elu sul küll edasi minema hakkab. Et oled lasteaias kõik poisid juba läbi mõelnud, aga päris õiget isa sinu laste jaoks nende hulgas kohe lihtsalt ei ole, ja kõik! Mind teeb jälle see murelikuks, et sa selle asja pärast nii mures oled. See on tõsine asi küll, aga vaata, ega seda nii varakult kohe kindla peale ette teada ei saagi, ja kas sul siis peab kohe kindlasti juba praegu ette teada olema, kust poest sa oma lapsele vankri osta saab ja kus neid titevanne müüakse.

© Viiu Härm ja Tea Kirjastus

Hea tujuga luuletaja

Ira Lember kuulub nende lastekirjanike sekka, kelle värssides on naeruteri rohkem kui jonnijuurikaid. Ka tema uus luuleraamat **„Tuulehobune“**, mis ilmub sarjas **„Tea Lasteraamatute varalaegas“**, sisaldab enamalt jaolt vigurvändalikke värse ning soovib lugejalgi head tuju endaga kaasas kanda:

Hea tujuga tõuse hommikul üles
ja otsekohe naerata siis,
üks naerukild on juba su süles,
ja see on parem kui vitamiin.

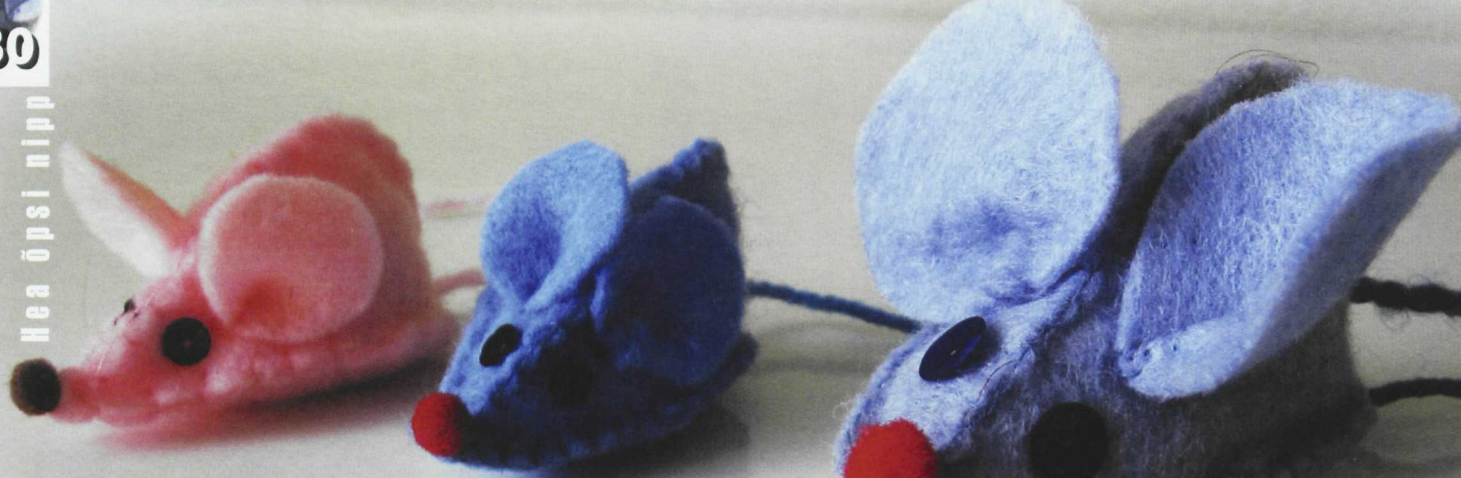
„Tuulehobusele“ joonistas lustakad pildid **Kelli Valli-Kagovere**.

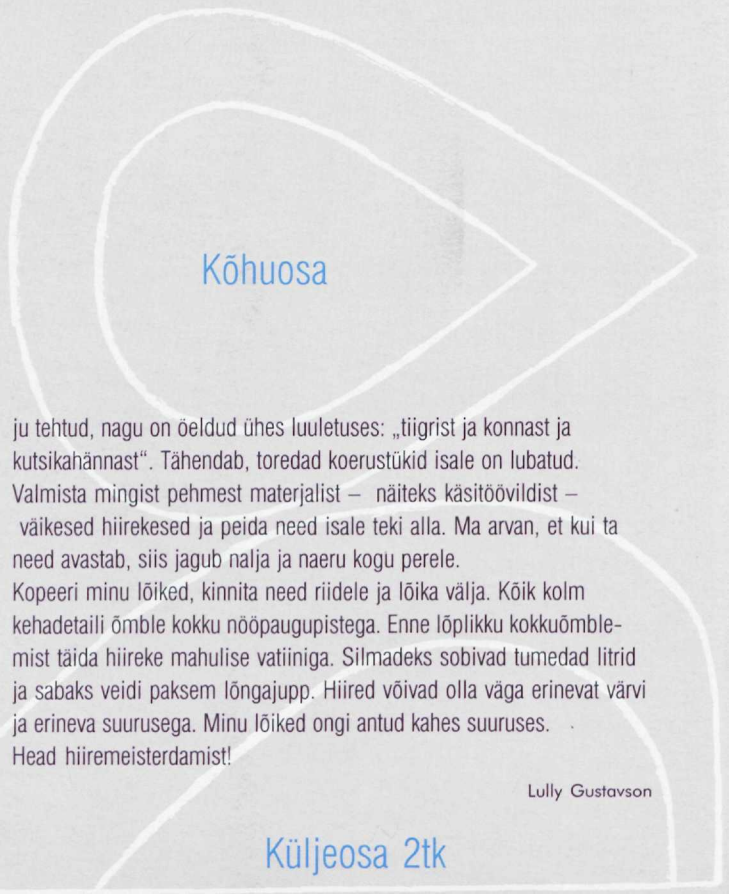
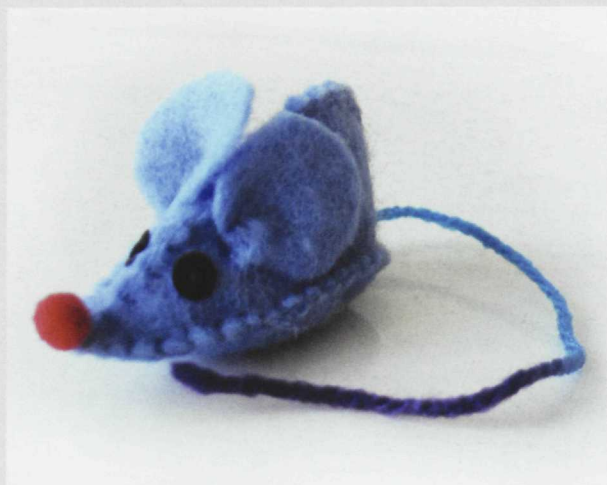
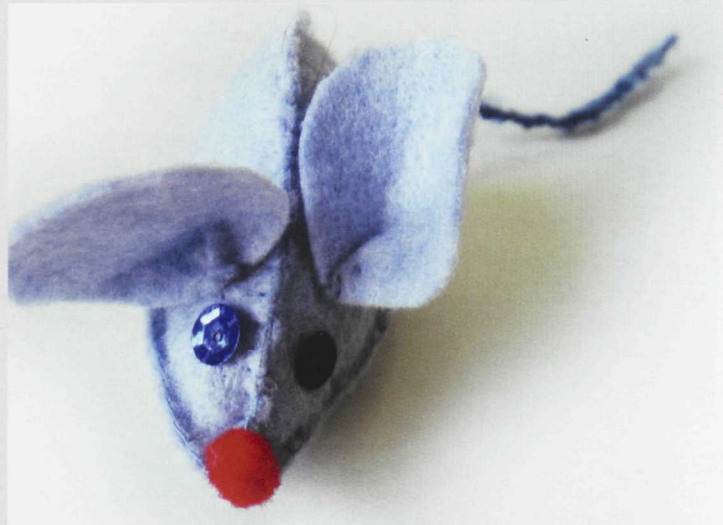
Näpuotsast kosmoseni

Kirjastuse Valgus väljaandel ilmub järjekordne lahe laste entsüklopeedia. 7–12aastastele mõeldud Larousse'i **„Minu esimene entsüklopeedia“** on tõlgitud prantsuse keelest ja sisaldab teadmisi inimkeha, looduse, linnade, loomade ja kosmosegi kohta. Iga teadmiserakese juures on värvikas illustratsioon, nii et tarkused jäävad pähe lausa mängides!

Üllatushiired isale

Kõhuosa

Oktoobrikuus tuleb tihti ette vihmaseid päevi, mil tuleb toas istuda. Selle asemel, et kogu aeg arvutiekraani vahtida, võiksid teinekord üht-teist oma kätega meisterdada. Miks mitte juba varakult näiteks isadepäeva kingitusele mõelda?

Seekord tee isadepäev meeldejäävaks väikeste pehmete omavalmistatud hiirekestega.

Isa on küll suur ja tugev, kuid temaski on peidus palju vallatust, naeru ja mängulust. Isaski on killuke väikest poissi, kuid poisid on

Kõrv 2tk

ju tehtud, nagu on öeldud ühes luuletuses: „tiigrist ja konnast ja kutsikahännast“. Tähendab, toredad koerustükid isale on lubatud.

Valmista mingist pehmest materjalist – näiteks käsitöövildest – väikesed hiirekesed ja peida need isale teki alla. Ma arvan, et kui ta need avastab, siis jagub nalja ja naeru kogu perele.

Kopeeri minu lõiked, kinnita need riidele ja lõika välja. Kõik kolm kehadetaili õmble kokku nõõpaugupistega. Enne lõplikku kokkuõmblemist täida hiireke mahulise vatiiniga. Silmadeks sobivad tumedad litrid ja sabaks veidi paksem lõngajupp. Hiired võivad olla väga erinevat värvi ja erineva suurusega. Minu lõiked ongi antud kahes suuruses. Head hiiremeisterdamist!

Lully Gustavson

Küljeosa 2tk

● "Nõiamoori jõuluvembu" tegelased.

Kas oled Tallinnas käies kunagi Kalamaja kanti juhtunud?

See linnaosa on niisama isevärki nagu ta nimigi: kalu pole seal küll tänapäeval üheski majas rohkem kui ükskõik mujal, kuid vanade hoonete vahel ringi käies tekib tunne, nagu ei kõnniks sa pealinnas, vaid mingis väikelinnas, kus küll veel kaugeltki kõik majad pole korda tehtud ja muru asemel vohab mõneski paigas kõrge rohi, kuid kus igast hoovist võib äkki välja astuda mõni muinasjututegelane.

Ja enne: ühe kena maja teise korruse aknast piilubki välja imelikke tüüpe: seal on kuldkollane piilupart, erkroheline Kröll, kolm õhetavat pörsakest ja ulja näoga jänes. Näib, et neil asjameestel on Kotzebue tänava lastemuuseumis päris mõnus äraolemine! Kõik nad kinnitasid nagu ühest suust, et päeviti tehakse muuseumis modellitööd – seistakse viisakalt ja vagusi seina ääres, laudadel ja stendidel, – kuid öösiti lavastatakse salaja muinasjutte. Kõigi nukkude ühine ema **Lully Gustavson** andis neile loa mängida keskkööst koidikuni, aga ainult sel tingimusel, et keegi ennast ära ei määri, käppa välja ei vääna, oma nimesilte ära ei kaota ega tüki alumisel korrusel elavaid beebinukke kimbutama. Ja seni on nukud sõna pidanud – kes ei usu, see võib minna ise Tallinna Lastemuuseumisse neid vaatama.

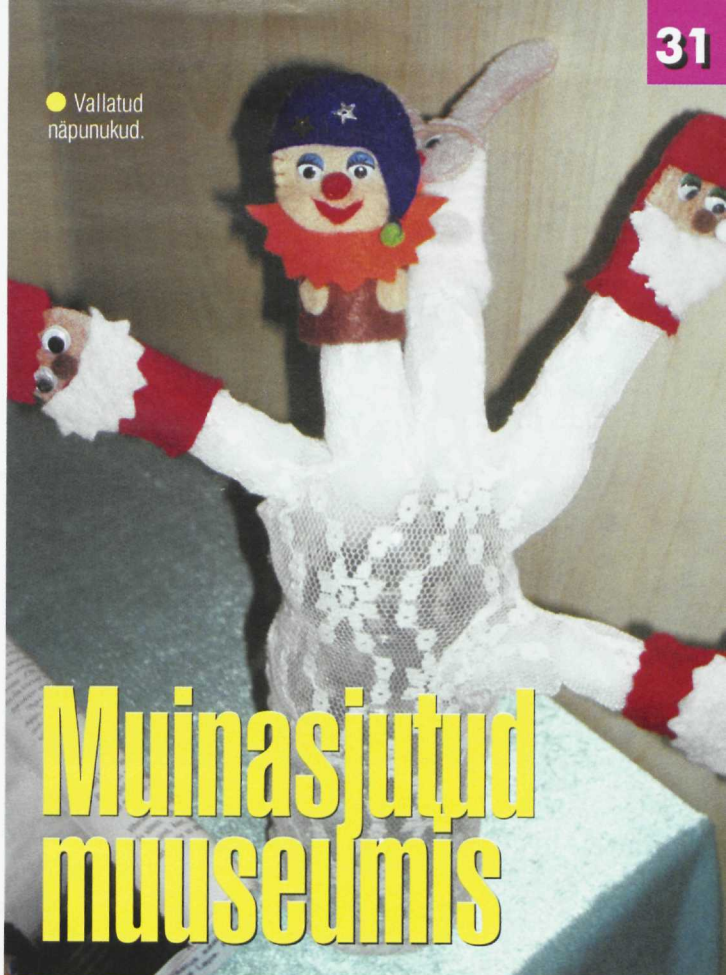
Lully Gustavsoni vahvate meisterdustega on Hea Lapse lugejad juba ammusest ajast tuttavad. Lully ja ta abikaasa Harry on teinud teoks selle mõtte, mida vist paljud lapsed on salamahti mõlgutanud: mõlemad mängivad eluaeg nukkudega! UNIMA (rahvusvahelise nukuteatrite liidu) liikmetena on nad ka palju ringi rännanud ja muude maade nukukunsti uudistanud.

Lastemuuseumi näitusel on lisaks Lully valmistatud tegelastele välja pandud ka Ameerikast, Indiast, Hispaaniast ja mujalt kaasa toodud nukke. Kaugeim paik, kus Lully loodud nukk on vaatajate ette jõudnud, on Austraalia. Eesti nukumeister aitas seal püstitada uut Guinnessi rekordit: Perthi linna näitusel esines tervelt 18 585 nukku! Selle nukuilu imetlemiseks kulus publikul kindlasti mitu päeva!

Tallinna Lastemuuseumisse nii palju nukke korraga esinema ei mahu. Aga põnev on seal sellegipoolest!

Lully Gustavsoni näitus on Lastemuuseumis üleval 1. novembrini. Teavet võid leida aadressil: www.linnamuuseum.ee/lastemuuseum

Leelo Tungal

● Vallatud näpunukud.

Muinasjutud muuseumis

● Hispaania nukud.

● Kröll sobib nii lavale kui ka kaissu.

● Nukukunstniku võtukübar.

Thea Viks

Siis, kui Hea Lapse parimas eas olin, olid mulle kõige tähtsam kindlasti perekond, sõbrad ja suvevaheaeg. Suvi tundus oma lõputute seikluste, päikese ja merega kestvate alati vähemalt pool aastat ning ka enamuse mu mälestused on just sellega seotud. Ning mäletan selgesti, et juba siis mõtlesin, et kõige olulisem on olla õnnelik. Seda leian ka praegu – vaatamata sellele, et mu maailm on vahepeal palju suuremaks kasvanud ning erinevaid värve omandanud, on perekond, sõbrad ja Eesti suvi endiselt need, mis mind kõige õnnelikumaks teevad. Kui hoolikalt järele mõelda, meenub mulle, et olin nooremana praktilisem kui praegu – siis oleksin kindlasti tulevase karjääri tähtsaimate asjade hulka lisanud, kuid praegu eelneb sellele näiteks reisimine ja oma südame hääle järgmine. Hetkel olen Mehhikos, Cuernavaca linnas, ning õpin pool aastat siinses ülikoolis vahetusõpilasena. Minu erialaks on majandus ja Ladina-Ameerika õpingud.

Anneli Orgusaar

Minu väärtushinnangud ja prioriteetid ei ole aastate jooksul muutunud: nii nagu põhikoolis, nii pean ka nüüd kõige olulisemaks peresuhted, enda isiklikku arengut ning eneseteostust.

Muutunud on ainult see, et kui põhikoolis olid unistused, siis nüüd on enamuse neist ka realseerunud! Lõpusirgel on Lähis-Ilda ja Aasia kultuuriloo eriala õpingud, kus õpin idamaade kultuure ning keeli. See eriala avardab tohutult silmaringi, võimaldab reisida ning avab ukse teiste kultuuride mõistmisele. Samuti olen omandanud giidi ja massööri erialad. Ka soov teisi aidata ning lastega töötada kajastub minu MTÜ asutamisest ja töös noortekeskuses.

Loodan, et viie aasta pärast on ka mitmed tänased unistused täitunud, selleks tuleb lihtsalt jätkuvalt tööd teha, endasse uskuda ning julgeda unistada!

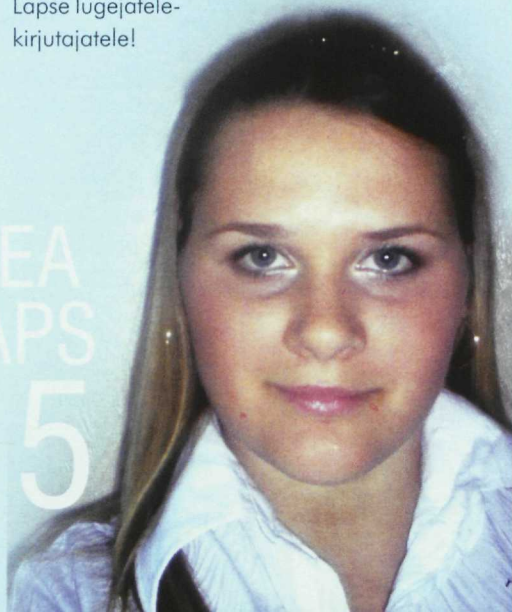
Edu ja unistuste täitumist ka praegustele Hea Lapse lugejatele-kirjutajatele!

Elari Haugas

Kirjalapse eas oli üks tähtsamaid igakuiseid ootusi ajakirja Hea Laps ilmumine. Kui uus number käes, sai esmalt vaadatud üle, kas ka midagi sai võidetud, kuna ajakiri korraldas väga palju erinevaid võistlusi, mille eest oli välja pandud väga ahvatlevaid auhindu. Seejärel jätkus lugemist juba muudel põnevatel teemadel. Meeldejäävaim rubriik (nagu arvatavasti enamusele poistest) oli "Nukkvõll". Siiani on mul kapis väljalõiked erinevatest autodest koos artiklitega, mis panevad veel tänapäevalgi imestama. Praegusel hetkel aga on tähtsaimaks kujunenud pere, kooli lõpetamine ning erialase töö leidmine (mis kahjuks ei ole enam väga kerge). Antud hetkel olen Sisekaitseakadeemia Politseikolledzi politseikooli teise kursuse politseikadetti, kellest peaks saama Põhja Politseiprefektuuri haldusalas täisväärtuslik politseiametnik juba novembrikuus. Paari aasta pärast, kui kõik plaanipäraselt läheb, tahaksin aga juba täiustada kriminaalpolitsei järelevalvetöötajate ridu. Mis nimetatud lootustest aga välja kujuneb, sellest kirjutan siis, kui ajakirjal Hea Laps on kätte jõudnud juubel – 20 aastat.

HEA
LAPS
15

Kunagised kirjalapsed vastavad küsimusele: MIS OLİ SINU JAOKS KÕIGE TÄHTSAM SELLAL, KUI OLID HEA LAPSE kirjalaste seas, ja mis on Sulle kõige tähtsam praegu?

Käbi Stolovits

Suures osas määravad vanemad selle, mida laps mõtleb, mida ta teeb ja millised on ta väärtushinnangud. Laps peegeldab oma perekonnas toimuvat ja lisab midagi omaltki poolt. Ajal, mil ma Head Last lugesin, olid mulle kõige tähtsamad ema-isa ja kodu, nii nagu mu vanematele oli tähtsaim perekond. Mu lapsepõlve iseloomustas huvi raamatute vastu, ka suvised reisirajad Saksamaale, kus töötas mu isa, olid väga meelde jäävad ning samuti huvi selle maa keele ja kultuuri vastu. Praegu on mu põhiväärtused samaks jäänud, kuid paljut on ka juurde tulnud. Mind paeluvad keeled ja kirjandus, mulle meeldib reisida ja tutvuda inimestega erinevatelt kultuuridelt. Väiksesena unistasin palju suureks kasvamisest ja sellega kaasnevast vabadusest-vastutusest. Küllap praegu on see aeg käes.

Selle pildi peal olen ma Islandil Svartifossi ehk Musta Kose ääres.

Tui Hirv

Ma ei usu, et ma Hea Lapse aegadest väga palju muutunud olen. Tollal oli mulle tähtis saada tõsiselt võetud ja see tahtmine pole siiani muutunud. Ma ootasin ühtemoodi põhjalikkust kõigilt, midagi ei tohtinud teha nii palju või nii hästi, kui hädapärast vaja. Ja isegi kui mul seda oskust vahel järele anda praegu vaja läheb, ei kuku mul see kuigi hästi välja. Elu aegamööda õpetab, aga iseasi, kas ülejalatagemist on vajagi nii filigraanselt vallata. Praegu kirjutan oma magistriraadi kaitsmise kõnet (teema on "Kammerlulukontserdid Tallinnas ja nende retseptioon aastatel 1987-2007"). Heast Lapsest sain ma kaasa julguse/jultumuse kirjutada tekste avalikuks lugemiseks ja enesestmõistetava ootuse, et nad ka trükki lähevad, ja enamasti ongi läinud ja lähevad siiani. Nii et kirjutamine on mu teine leib ja tagala muusika kõrval. Eriti tore on veel muusikast kirjutada. Samuti tekkis Heas Lapses kogukonna ja auditooriumi tunne – sul on juurdepääs ka neile lastele, kellele sa sama hoovi peal ei räägi – mis peaks olema kõigil, ka mittekirjutajatel

EESTIKEELNE SCRABBLE®

MAAILMA KÕIGE POPULAARSEM SÕNAMÄNG EESTI KEELES!

**KAUPLUSTES ALATES OKTOOBRIST!
JÄLGI REKLAAMI!**

MÄNGI SÕPRADE VÕI PEREGA!

SAADAVAL KA INGLISE- JA VENEKEELSENA

IGA SÕNA LOEB, kui mängid maailma kõige populaarsemat sõnamängu.

See on lihtne, kuid samas väga hariv mäng. Ideaalne põneva kahevõitluse pidamiseks või lahedaks ajaveetmiseks koos pere ja sõpradega. SCRABBLE® pakub haaravat nutikat ajaviidet iga kord, kui mängid, seega ....

võta endale täheklotsid ...

ragista ajusid ...

... püüa saada sõna eest suurim kolmekordne punktisumma.

- Mängukomplekt
- 4 klotsialust
- 102 täheklotsi
- Puuvillasest riidest klotsikott
- Mängujuhend
- Mängulaud

Võta kotist seitse täheklotsi ning katsu laduda mängulaule juba laotud sõnadega risti uusi sõnu.

Katsu ära kasutada võimalikult palju mängulaua preemiaruute ning lisa juurde täheklotside punktivaartused.

Mängu võidab see, kellel on kõige rohkem punkte.

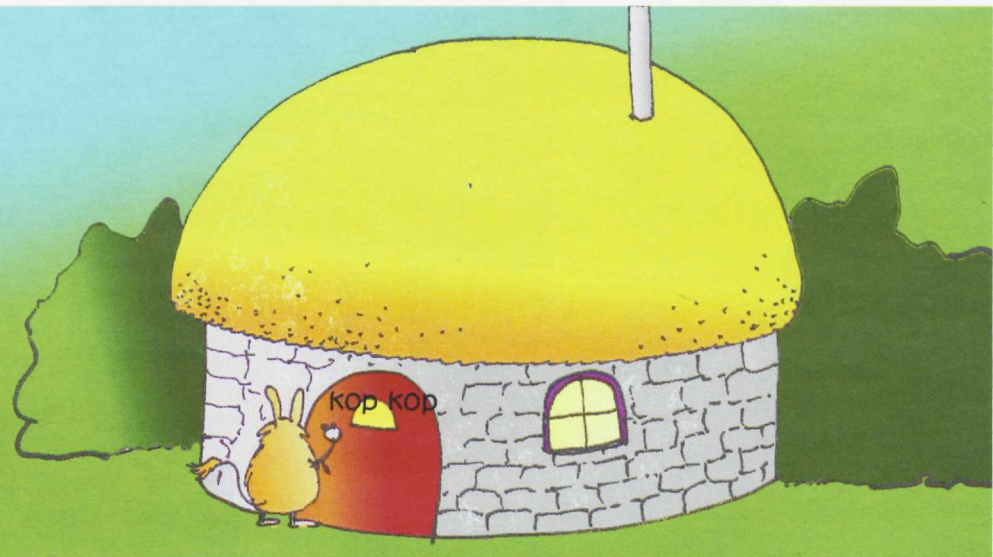
Kas soovid näpunäiteid? Vaata veebilehelt www.mattelscrabble.com

WIND 19-
MÄNGUAD 2-4

r
a
h
n
u

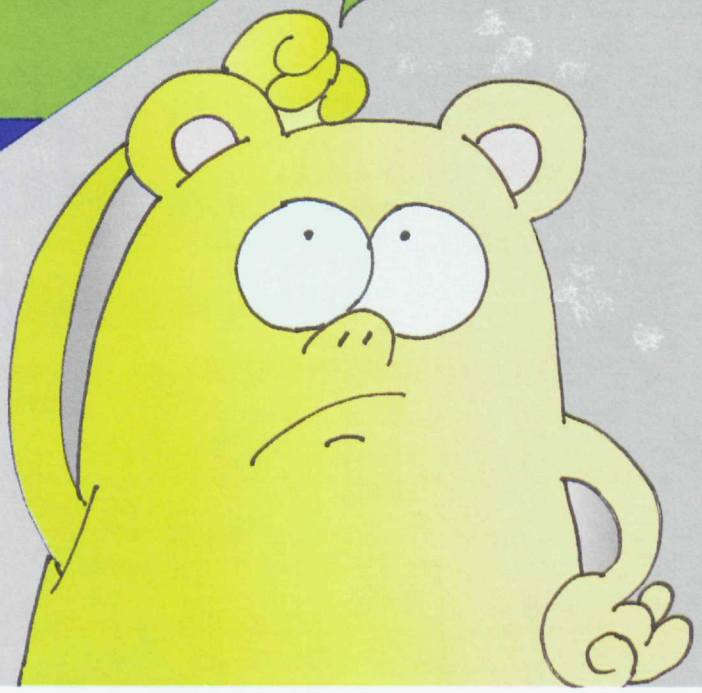
r
e
e
t
m
ä
n
g
e
l
i
-
j
u
u
s
e

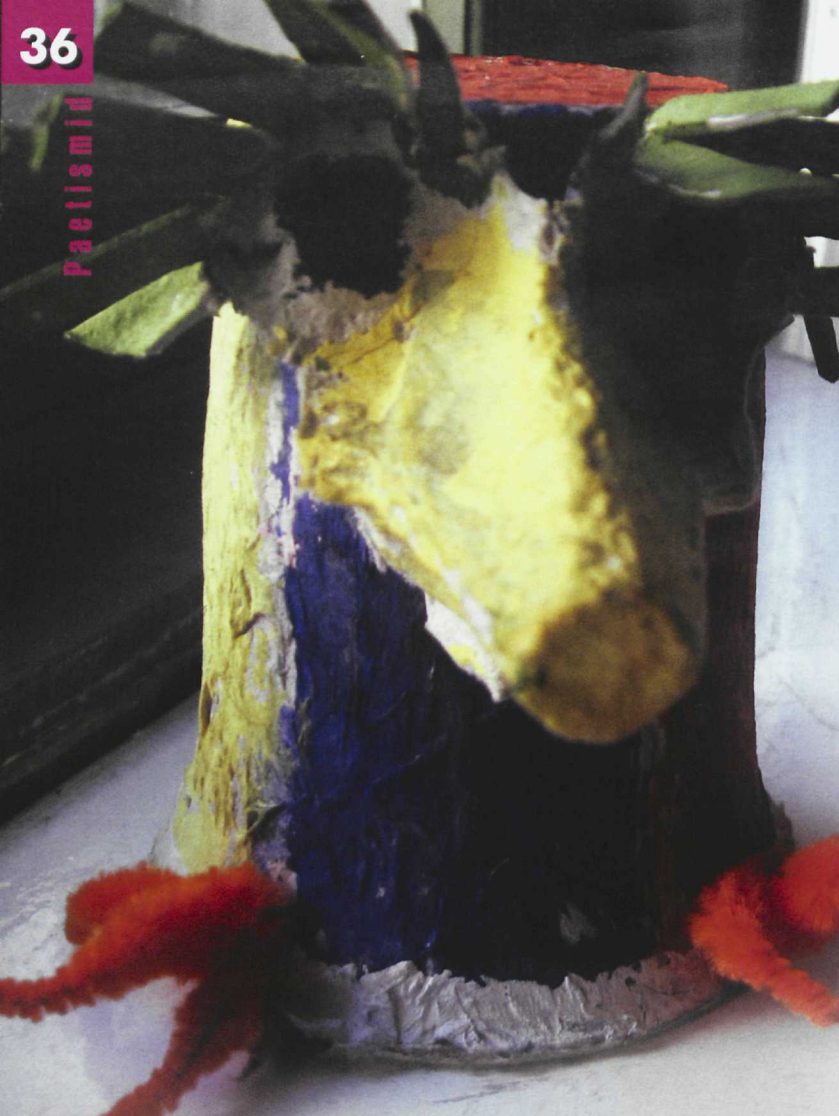

tere! mis sind siis siia toob?

mulle tulid Pupu, Masu ja Täpe külla, aga tead ju küll, kui väike elamine mul on..... tohin ma mõneks ajaks sinu juurde elama tulla?

Ei noh, miks ei tohi...aga...
Miks sa nad siis sisse lasid????????????????????

Mustamäe Lasteloomeingumaja kunstiringi näituselt 2009

Küsi julgesti!

- ☛ Kuidas saab inimesel olla luukere kapis, kui ta veel elab?
- ☛ Miks müüakse hulludel päevadel ka tarkvara?
- ☛ Miks on keelepaelad, aga ninapaelu ei ole?
- ☛ Kas pannkooke süüakse koos panniga?
- ☛ Kui kingsepa lastel pole kingi, kas siis teadlaste lastel pole mõistust?
- ☛ Illu ei sünni patta panna. Aga kui on nälg, kas siis võib?
- ☛ Päike tõuseb idast, aga millisest ilmakaarest kuu tõuseb?
- ☛ Kui noortel on piimahambad, kas vanadel on siis hapupiimahambad?
- ☛ Kas hiigpull on veislane?
- ☛ Kas porikarbsel on poritiivad?
- ☛ Miks koerad, kes koerte koolis käivad, ei kannu koolimütsi?
- ☛ Kas suurte korvadega inimesed on korvalised isikud?
- ☛ Miks on miingil päeavalguslambid, kuid ööpimeduslampe ei ole?

Kimbuke armeenalju

- ☛ "Ja niisiis, pidage meeles: üks valge rakett – läheme rünnakule; kaks valget raketti – taganeme; 150 valget raketti, siis lendab meie valgete raketite ladu õhku."
- ☛ Kui jaksad koera järel kaua joosta, siis saab sinust piirivalvur.
- ☛ Juku läks sellepärast sõjaväkke, et ülikoolist pääseda.

- ☛ Soovite tasuta süüa ja stiilset soengut, siis mine armeesse.
- ☛ Mida sügavamale kaevate, seda vähem teid tapetakse.
- ☛ Meie armeesse on vaja tarku inimesi, kuid sinna lähevad ainult terved.
- ☛ Komandöriil on selleks pea, et ette vaadata.
- ☛ Sõjavägi tegi minust mehe, kuigi ma ise ei tahtnud.
- ☛ Sõdureid loetakse sügisel.
- ☛ Ma ei ole professor, et vastaksin sellistele lihtsatele küsimustele.
- ☛ Mul oli üks üliõpilane, kes võttis automaadi 20 korda lahti ja pani kokku, kuid mis sellest kasu oli. Kahe nädala pärast abiellus
- ☛ Mida te lamate siin, nagu Lenin mausoleumis.
- ☛ Vabatahtlikel anda elu kodumaa eest. Vajalik kaks fotot 3x4 ja üks padrun.
- ☛ Kellel on veel arusaamatuid küsimusi?
- ☛ Nende järele lähevad kõik, peale nende.
- ☛ Voodikapp on teil selleks, et sellelt tolmu pühkida.
- ☛ Vana radist õpetab nooremat: "Mida kõvemini karjud, seda kaugemale kostub."
- ☛ Kuidas kuivatada saapaid? Loomulikult pööraks loll saapad pahu-pidi. Kuid sõdur pole loll, ta võib ka märgade saabastega käia.
- ☛ Dessantlane küsis komandöriilt: "Mis siis saab kui mu langevari ei avane?" – "Siis maandud esimesena."

● Säh sulle pannkooki, kool jääb ära!

● Leiutaja Flint ja reporter Sam Säde muutuvad mürelikuks

● Püha müristus, spagetitorm!

Pannkoogisadu, jäätisehanged ja lihapallitorm!

Eestlaste jaoks on tuttav leiutaja Jaan Tatikas, kes lubas kunagi ehitada masina, mis paekivist sealiha peaks hakkama valmistama. Sinnapaika see plaan tal ka jäi, ei jõudnud mees ealeski sellise masinani.

Uues eestikeelses animafilmis „**Taevast sajab lihapalle**“ aga on tegemist Tatika mõnevõrra edukama kolleegi Flint Lockwoodiga, kes on unistanud suurema osa oma elust päevast, mil ta tänu mõnele oma leiutisele ühekorraga üle maailma kuulsaks saaks. See päev koidabki siis, mil oma väikesel saarel virelevat väikelinna aidata püüdev Flint saab valmis masina... mis muudab vee toiduks. Võite vaid ette kujutada, mis juhtub siis, kui säherdune riistapuu vihmapiilvedega ühendada! Korraga hakkab sadama juustuburgereid ja kõikvõimalikke muud söödavat. Ilmateatekanali noor hakkaja reporteriplika Sam Säde arvab, et see on kõige imelisem ilmastikunähtus maailma ajaloos. Aga nagu paljude suurte leiutistega enne seda, ei kulu kaua aega, kui inimeste ahnus ja rumalus kõik kihva keeravad. Kui linna ähvardab tõeline toiduupuutus sõna otseses mõttes ja kõik näib olevat kadunud, peavad Flint ja Sam mõtlema välja viisi masina peatamiseks,

sest nagu öeldakse, liiga palju head ka ei saa. Valitud kinodes saab filmi näha isuäratavad 3D-formaadis ja tegelastele andsid oma hääle **Jaak Prints, Mirtel Pohla, Ivo Uukkivi, Jaan Rekkor, Tiit Sukk** ja paljud teised. Ega siia lõppu polegi öelda muud kui head isu!

Potteri fännid peavad veel veidi kannatust varuma!

Selleaastane Potteri-lugu „Harry Potter ja segavereline prints“ jõuab DVD-le novembri alguses, mil kõik fännid saavad selle lisada riulisse viie eelmise peatüki kõrvale. Ent nagu teada, pole see veel kõik, tulevik töötab tulla hoopis tore. Nimelt on sarja viimane raamat „Harry Potter ja surma vägised“ otsustatud kõigi fännide rõõmuks teha kaheks filmiks, et midagi olulist poleks vaja välja kärpida. Esimene kahest filmist, „Harry Potter ja surma vägised. Osa 1“ jõuab meie ja muu maailma kinodesse 19. novembril 2010, saaga lõppvaatus, mil pealkirjaks „Harry Potter ja surma vägised. Osa 2“ aga 8 kuud hiljem ehk siis 2011. aasta 15. juulil. Lõbusat ootamist!

Kinokuju

Lipp lipi peal, ise mõnusalt moekas!

Kool pole teadagi moemaja, kuid eks ka seal tahaks igaiüks end tunda kahekümne esimese sajandi inimesena. Aga mis on praegu moes? Vastab Mosaici brändijuht Brigitta Kippak.

Moes on kihiline riietus, mis kaitseb hästi sügistalvise tuule ja külma eest, praktilised kleidid ja põnevad T-särgid, teksa- ja velvetpüksid, omapärased sukkpüksid ja retuusid ning soojad kampsikud-jakid-joped panevad fantaasia lendama.

Sügiseseks kooliminekuks leiab ohtralt moodsaid ja praktilisi rõivaid Mosaici värskest lastekollektsioonist. Tüdrukutele soovitage koolipäevaks näiteks musta-valgetäpulist või -ruudulist kleiti ja seelikut koos fantaasiarohkete prinditud piltidega T-särgide ning soojade kudumitega. Valge pluus ja must seelik mõjuvad alati šikilt, omanäoliseks saab välimust muuta erinevate sukkpükste ja retuuside ning akses-suaaridega. Põnevalt töödeldud ja kaunistatud pealispinnaga tumedad teksad sobivad nii igapäevaseks kandmiseks kui koos pidulike toppide-kudumitega ka tähtsamateks puhkudeks. Sügistalvisteks

lemmikuteks saavad kindlasti Mosaici moodsad kootud kleidid ning ulmeliselt läikelise pinnaga soe puhvis talvejope.

Hooaja soosik on minimalistlik valge-halli-musta kooslus, mis omavahel kombineerituna mõjub võluvalt ja on suurepäraseks kaaslaseks ka erksatele värvitoonidele, näiteks roosale. Moodne roosa on kas puuderjas vanarosa või hommikumaiselt kirgas. Sügis armastab ka sooje pruune ja punaseid toone ning kuldset karamellikollast, mida on vahva miksida metalltoonidega. Muinasjutulisust lisavad õrnad sinised ja lillad toonid.

Koolipoiste mood laenab ka sel sügisel palju elemente vanemate garderoobist. Iga poisi muudab toredalt šikiks must ülikond koos valge särgiga. Pintsaku all või ka eraldi kandmiseks on vahva triibu- ja rombimustriline kootud vest ja kardiigan. Et ka poistel on moes kihiline riietus, sobivad koolipäevaks mõnusad kergelt pestud olekuga teksa- ja velvetpüksid koos triibuliste triiksärgide, vestide ja kardiganidega. Kes soovib, võib viimaseks kihiks veel pintsaku lisada. Erinevate särgide, kudumite, pusade ja jakkidega on teksa- ja velvetpükste juurde vahva kihilisi kombinatsioone moodustada.

Kuidas muutuda nähtamatuks?

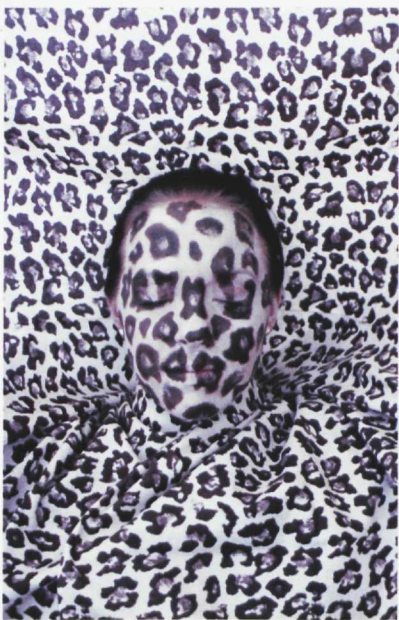
Võta endale meeldiv taust ja riputa see sõbra selja taha. Nüüd võta kosmeetiline pliiats ja tee tausta piirjooned.

Võta valge värv ja pintsel ning värvi laikude vaheline ala valgeks.

Nüüd võta pruun värv ja värvi ära laikude tume osa.

Võta pruuni värvi ja natuke harali pintsel (mõni vana, mis pole maalimiseks enam nii hea) ning vajuta pitsli otsaga laikude keskele pintsli otsaga täpikesed.

Ongi valmis, nüüd võid hakata sõbra otsima.

Kui sõber paneb silmad kinni, on teda veel raskem leida.

Silmatorikavalt silmatorikamatu!

„Hea Lapse“ ajakirjas on räägitud palju mustkunstist ja kindlasti oled lugenud ka mõnest raamatust või näinud multikast, kuidas toimib nähtamatuks tegev keep. Minul on aga selle kohta kaks teooriat. Üks variant on hankida endale tööpoolest nähtamatuks tegev rüü ja tõmmata see selga. Kahjuks puuduvad mul andmed, kust sellist imevärki asja saada. Teine variant on ennast koos sõbraga tausta sisse ära kaotada. Selleks pole vaja midagi muud peale värvide.

Vello Salumets

Johnnie Ray

“Tegelikult ei tahtnud ma iial saada lauljaks, vaid hoopis näitlejaks, sest ainus moodus showbisnises püsimiseks on minu arvates bluffimine.”

Johnnie Ray

Johnnie Ray, ristinimega John Alvin Ray, sündis 1927. aastal Dallases. 9aastaselt jäi ta skaudilaagris saadud trauma tagajärjel ühest kõrvast küll veidi kurdiks, kuid see ei takistanud noorukit muusikapöllumel edasi pürgimast. 15aastaselt esines Johnnie Portlandis noorte talentide konkursil ja kaks aastat hiljem suundus ta Los Angelesi, eesmärgiga saada pisirolle Hollywoodi filmides. Nagu tuhandete noorte puhul, jäid ka Ray anded filmitegijatele märkamata. Ent noormees ei heitnud meelt ja otsustas toimetulekuks hankida raha jäätisebaari abitöölisena. Vabal ajal käis ta Los Angelesi kohvikutes laulmas ja klaverit mängimas. 24aastaselt sai Johnnie sellest linnast villand ja ta reisis Detroiti. Seal kohtas ta muusikaäri tegelevat *freelancer*’it Bernie Langi, kellele meeldis Johnnie lauluhääl sedavõrd, et ta hakkas Johnnie Ray mäenedzerina kibekiirelt oma hoolealusele ööklubides esinemisi hankima. 1951. a. kevadel laulis Johnnie Ray Detroidi Flame-klubis, kuhu tema mäenedzer oli kuulama meelitanud Columbia Records produtsendi Danny Kessleri. Asi vääris küünlaid, sest juba suvel kirjutas laulja alla Columbia-firma plaadistuslepingule.

Johnnie Ray esimesed singlid avaldati 1951. aastal Okeh-märgi all kantriplatide sarjas, kuid edu need kaasa ei toonud. Ainsaks helendavaks tulukeseks, mis ehk tähelepanu äratas, oli omaloominguline "Whiskey And Gin". Siis otsustas Johnny Ray kolida Clevelandi. Seal plaadistas ta edasi Okeh-märgile, kuid seekord juba koos saateansambliga The Four Lads. Ray uue singli A-poolle läks omaloominguline pala "The Little White Cloud That Cried" ja B-poolle laul pealkirjaga "Cry". Millegipärast just seda teist hakkasid radiojaamade diskorid oma saadetes mängima ja see tagas ka edu. Laul "Cry", mille oli kirjutanud Pittsburghis asuva pesumaja uksehoidja Churchill Kohlman, tõusis **1951. aasta jõulude ajal Billboardi tabelijuhiks ja püsis tipus koguni 11 nädalat jutti**. Taolise saavutuseni on lisaks Johnnie Rayle jõudnud vaid Elvis Presley singel "Don't Be Cruel / Hound Dog". Ülimenukaks kujunes ka Ray singli A-poolle paigutatud "Little White Cloud That Cried": järgmisel aastal pääses see laul tabeli 2. kohale. Ühtekokku müüdi singlit üle kahe miljoni eksemplari. Täna-seks on see müügiarv ületanud juba **35 miljoni piiri!**

Tennessee piirkonna elanike hulgas üsna suurt huvi, siis andis osariigi kuberner Frank G. Clement löpuks poistele armu. Ansambel pääses vabadesse ning hakkas esinema nime all The Marigolds. Johnnie Ray "Just Walkin' In The Rain"-kaver ei kohanud teel mingit vastutuult ja purjetas 1956.a. lõpus seitsmeks nädalaks otseteed Briti tabeli tippu ning oli edukas ka tema USA-s, mida näitas 2. koht Billboardis.

Johnnie Ray oli üks neist 50ndate soosikutest, kes tänu traditsioonilisele lööklauludele sattus vastuollu sellal levima hakanud **rock'n'rolliga**. Oli ta ju maine saavutanud just **aeglaste ja melanhoolsete lauludega**. Aga värskest ilmavalgust näinud roki kõrval hakkas Ray üsna nutusegune laulustiil paljudele tunduma väljakannatamatuna ja mõnikord isegi koomilisena: uuele rokilainele häälestunud kuulajad kleepisid väikese irvega Ray külge selliseid hellitusnimesid kui The Sultan Of Sob (Nuuksumise sultan), The Tearleader (Pisarajuht) ja The Cry Guy (Nutusemu). Eriti nutikas oli inglise publiku poolt antud hüüdnimi **The Prince Of Wails** (Hädalduste prints). Asja olemuse ja tekkinud olukorra tabas ära Columbia

Johnnie Ray oli üks neist 50ndate soosikutest, kes tänu traditsioonilisele lööklauludele sattus vastuollu sellal levima hakanud rock'n'rolliga. Oli ta ju maine saavutanud just aeglaste ja melanhoolsete lauludega

1952. aastal ilmus müügilettidele Johnnie Ray tõlgenduses üks 1927. aastal kirjutatud pala "Here Am I Broken Hearted". See pääses Billboard TOP10 tabelisse ja laulja sai teise kuldplaadi. Edu pani kõrva kikitama ka britte ja peagi oligi Johnny Ray seal riigis vaat et soositum kui kodumaal. Aastatel 1952 – 54 jõudsid Briti tabelisse Johnnie Ray singlid "Walking My Baby Back Home", "Faith Can Move Mountains", "Somebody Stole My Gal" ja "Such A Night". Pala plaadistas esimesena 1953.a. John Phillipsi omanduses oleva Sun-firma jaoks mustanahaliste lauluansambel The Prisonaires. Kui veidi rääkida selle loo taustast, siis viibisid salvestuse ajal kõik selle ansambli liikmed mingil põhjusel vanglas, millele viitab ka ansambli nimi. Kuna Phillipsil ei õnnestunud bändi plaadistuse ajaks vabadesse saada, pidi pidi ta kaasaskantava makiga minema poiste juurde vanglasse ja salvestama selle loo sealsete müüride vahel. Veidi rütmilbuusilikult tuksuva "Just Walkin' In The Rain" olid kirjutanud Robert S. Riley ja Prisonairesi laulusolist Johnny Bragg. Kuna uus üllitis äratas

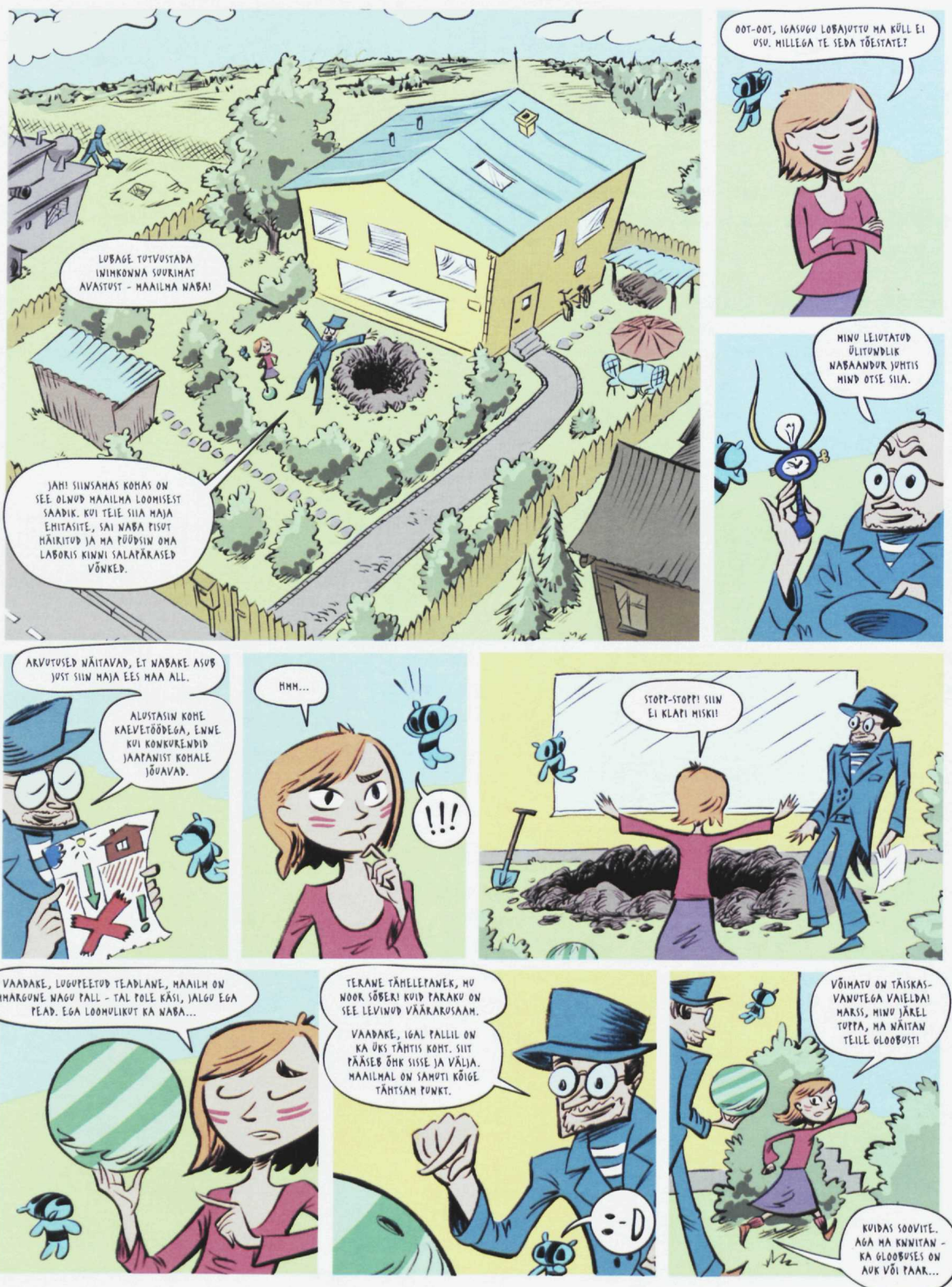
Records produtsent Mitch Mitchell, kes otsustas Johnnie Ray laulustiili tempokamaks muuta: laulja uus singel „Yes Tonight Josephine“ polnud enam nutusegune halisemine, vaid rõõmus ja energiline esitus. Billboardis pääses singel vaid TOP 20 hulka, kuid 1957. aasta suvel vallutas see Inglismaal kolmeks nädalaks edetabeli tippu. Aga see vallutus oli ka viimane. Johnnie Ray täht oli juba langemas. USA-s ei pääsenud ta enam iial hititabelisse ja Inglismaa tabeli neljakümne parima hulgas õnnestus kohata Johnnie Ray nime veel vaid kahel korral, kui sinna trügisid singlid "Build Your Love" ja "I'll Never Fall In Love Again". Seega jäidki laulja suupäevad 50ndatesse. Ajaratas aga keerleb ja tänapäevalgi leidub maailmas palju inimesi, kes on valmis 40 aasta taguste Johnnie Ray hittplaatide eest maksma ükskõik missugust hinda.

80ndatel hakkasid Johnnie Rayl ilmema terviseprobleemid ja 1990. aasta veebruaris suri see omaaegne kuulsus maksakahjustusse.

Oma eesti koomiksiraamat ilmunud!

Joonas Sildre on kunstnik, kes tegeleb põhiliselt lasteraamatute illustreerimisega ja koomiksrite joonistamisega. Tema koomikseid on ilmunud nii Eesti ajakirjanduses kui ka välismaistes koomiksikogumikes. Eesti koomiksi viljelejatest on ta välismaal üks tuntumaid. Sellepärast ongi tegelikult täitsa narr lugu, et tal seni Eestis oma koomiksiraamatut ei olnudki. Koomiksiraamat "Maailma naba" räägib tüdrukust, kes üksi koju jäädes leiab koduaiast maad kaevandava teadlase. Too väidab, et just seal asub maailma naba, millel on omadus kõike ja kõiki enda poole tõmmata. Nii ongi, ja läheb lahti jandamine, kuhu kaasatakse veidrad naabrid ja muud väikeasula elanikud.

Tervet lugu saad lugeda Joonas Sildre sel sügisel ilmunud raamatust „Maailma naba“.

Joonistas Sergei Belozorov

Aita sipelgakuningannal leida tee oma pesa alumisele korrusele!

Kas tead, et sipelgad on putukatest ühed pikaealisemad? Töösipelgate eluiga on 1 - 5 aastat, sipelgakuninganna elab aga koguni 15 - 20 aasta vanuseks!

***

Õpetaja: "Sipelgatelt on meil, inimestel, palju õppida - nad töötavad usinasti päevad läbi. Ja mis on tulemuseks, Juku?"
Juku: "See, et inimesed astuvad neile peale!"

***

Juku on koos isaga matkamas ja plaanitsevad telki püstitada.
"Isa, tule siia!" hütab Juku.
"Leidsin vinge telkimiskoha."
Isa istub Juku kõrvale, kuid hüppab kohe püsti ning karjatab: "Juku, kust sa võtsid, et see koht kõlbab telkimiseks?"
"Ega siis need tuhanded sipelgad ometi ei saa eksiarvamusel olla!" kiidab Juku.

***

Elevant kõnnib üksi hoovis, doominokarp kaenla all. Korraga märkab ta hoovis sibavat sipelgat ja hütab: "Hei, sipelgas! Tule mängima, mulle kingiti sünnipäevaks doominomäng!"
"Hulluks oled läinud!" hütab sipelgas. "Kas sa tahad, et ma katkestan ennast nende raskete plokkidega pooleks?"

***

Mida teeb sipelgas, kui elevant ta uksele koputab?
Läheb ust avama.

***

Mille poolest sarnaneb sipelgas elevantile?

Mõlemad on suured, välja arvatud sipelgas.

***

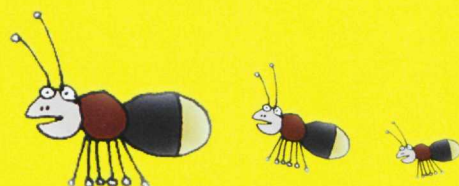
Mis on sipelga õudusunenägu? Ihuüksi pesas.

***

Miks on sipelgal oösel külm? Seepärast, et ta pidžaama on pesus.

***

Kes on väike, pruun ja vabisev ning istub murul? Sipelgas, kes vappub naerust.

BIONICLE

PE^B
2 1378 2009,10

Kui Elu Mask lendab vastu Bara Magnat, sünnib sellest võimas uus olend ning legendaarne Mata Nui hakkab taas kõndima. Mata Nui juhib väikest glatorianide rühma kangelaslikus võitluses skrallide ja nende juhi vastu.

RAR

Auhindadeks erinevad
LEGO Bionicle'i
komplektid!

GLATORIAN LEGENDS

Missugust nime kannab kollast värvi kangelane, kas

Stronius Kiina Mata Nui

Nimi

Aadress

Saada täidetud talong toimetusse enne 5. novembril!

